

Suplimentul DE CULTURĂ

1.50 lei

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL:
„Scîrbitul – prezentare
de manual“
de Florin Lăzărescu, pag. 5

CRONICĂ DE CARTE:
Doris Mironescu despre
„Artistul și moartea“
de Emil Ivănescu, pag. 6-7

Citiți-ne online la
www.supliment.polirom.ro

Nr. 95 • 23-29 septembrie 2006 • SĂPTĂMÎNAL REALIZAT DE EDITURA POLIROM, „ZIARUL DE IAȘI“ și „GAZETA DE SUD“ • APARE SÎMBĂTA • E-N



Cultura română
cere fonduri
pe tradiție

Citiți un comentariu de George Onofrei

PAGINA
2

„O capodoperă“,
„un roman indispensabil“

PAGINA
7 Presa franceză despre apariția în Hexagon
a volumului *Le retour du hooligan* de Norman Manea



Din nou despre dosariadă. Răspund întrebărilor „Suplimentului“
Ruxandra Cesereanu, Adrian Iorgulescu, Adrian Cioroianu și Ion Bogdan Letter

Între isterie colectivă și necesitate

PAGINA 12



Dosariada prin ochii celor care nu au prins dosarele

Texte de Dan Sociu,
Cătălin Lazurca,
Cătălin Sturza,
Raluca Dună și
Tudor Crețu

Prima parte a dosarului realizat de Elena Vlădăreanu în PAGINILE 10-11



Go Plai! pe-o gură de Rai

15-17 septembrie, Festival Plai – Poveste fără început.
Timișoara – povești de trezit senzația în oameni și de sărit
într-un picior pe Plai bănațean cu giganti-muzicanți, cu
recitaluri, lansări de carte, workshop-uri de percuție, proiecții
de filme, dans african, spectacole de teatru, concerte pe
Scena de Jazz și Muzica Lumii, plus bonus: cel mai mare
chitarist de jazz din lume, Al Di Meola. Și go play în Plai!

Un reportaj de Manu Băbescu în PAGINA 3

„Ministerul Culturii nu mai există“

Cu Răzvan Theodorescu despre
cum se intersectează
francofonia cu Axa lui
Bănescu, minia dosariadei,
Ion Iliescu și urmașii
de la Ministerul Culturii



Un interviu de R. Chirută în PAGINILE 8-9



Lucian Dan TEODOROVICI

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

P.N.L.-ul și democrația de partid

Pînă de curînd, P.N.L. a fost cel mai „democratic”, într-un sens straniu, partid din România. „Democratic” prin faptul că păruiala politică din interiorul formațiunii a fost admisă sau, măcar, nu i s-au pus opreliști evidente. De la excluderea Monei Muscă însă, mai mulți comentatori s-au declarat oripilați, deplîngînd patetic și absolut nenatural „moartea democrației” în P.N.L. Deși am încercat să înțeleg argumentele respectivilor comentatori politici, mi-a fost imposibil, întrucît a fost evident că ele veneau, de multe ori incoerente, doar pe linia unor frustrări politice personale, nicidecum dintr-o analiză lucidă, rece. În fond, nici nu ai nevoie de obiectivare extremă ca să te abții de la remarci stupide precum „moartea democrației în P.N.L.”, cînd e evident, de exemplu, că un partid nu trebuia să aștepte verdictul „legal” al CNSAS pentru a lua o decizie în privința Monei Muscă. N-avea de ce: un partid are propriile reguli morale, iar cît timp ele nu încalcă legea, sînt democratice. Or, excluderea Monei Muscă n-a încălcat absolut nici o lege.

Acum însă, cînd și CNSAS a scăpat informația că fosta membră PNL a făcut poliție politică, liberalii trebuie să se simtă și mai bine. Pentru că strategia lor politică a funcționat, iar în curînd va aduce probabil rezultatele calculate. Mai exact: Mona Muscă și-a legat numele, asiduu, de opoziția din partid. Alături de foștii președinți liberali Stoilojan și Stoica, la rîndu-le pe jumătate excluși, Mona Muscă a construit „coloana vertebrală” a opoziției. Treptat, micile ieșiri ale altor liberali n-au mai fost interpretate de nimeni ca fiind opinii proprii, ci au fost asociate cu trioul mai sus amintit. Mai mult, unii membri ai PNL, importanți sau de rang secund, au intrat de bunăvoie în corul dirijat de Muscă-Stoilojan-Stoica, întrucît și-au dat seama că o a doua opoziție n-are prea multe șanse de reușită.

Brusc, prin compromiterea publică a unui singur membru al trioului (e adevărat, poate cel mai activ), PNL se vede în situația fericită de a scăpa de întreaga opoziție. L-am urmărit pe Theodor Stoilojan în emisiunea lui Robert Turcescu de marți, 19 septembrie: crispat, absolut neconvîngător (cum, de altfel, l-au taxat și telespectatorii), ezitant și, mai ales, lipsit de perspective concrete. Întrebat cînd va veni cu platforma pe care o tot promite, fostul premier n-a putut da un termen precis, în ultimă instanță înaintînd data de... octombrie. Valeriu Stoica apoi, din motive doar de el știute, rămîne în umbra pe care singur și-a creat-o, lansînd din cînd în cînd acuze lipsite de impact, pentru că nu iese din zona clișeeilor.

Este deci mai mult decît evident că opoziția liberală tremură din toate încheieturile. Deși va continua încă o vreme, probabil cu altă conducere în locul cunoscutului „treimi”, ea nu mai are nici o șansă de reușită, pentru că a fost lovită mortal exact acolo unde credea că stă cel mai bine: în capitalul de imagine. Iar conducerea actuală a P.N.L. se află în situația de a-i putea da și lovitura de grație: excluderea tuturor opozanților, din motive diverse, din partid. Sigur, nu dintr-odată, nu cu surle și trîmbițe, pentru că liberalii au devenit, între timp, suficient de versați ca să știe că așa ceva i-ar costa. Ci pe rînd, trimițîndu-i pe toți, chiar dacă unii n-au probleme în sensul ăsta, în aceeași zonă de imagine: cea a compromisilor.

Prin cazul Mona Muscă, atît de mediatizat nu întîmplător, ci și prin contribuția substanțială a conducerii liberale, P.N.L. s-a asigurat că scapă de cei ce se împotrivesc actualei conduceri într-un mod decent și fără reacții deosebite. În timp ce Băsescu și partidul-asociat, PD-ul, și-au făcut o strategie din a arunca petarde, PNL-ul contruiește, cumva cu mîgălă, bombe care se macină lent. Se macină însă în folosul propriu, iar asta, dincolo de orice simpatie politică, poate fi apreciat.

Marius Babias în „Suplimentul de cultură”

Începînd cu numărul viitor, teoreticianul și curatorul Marius Babias intră în rîndul colaboratorilor permanenți ai „Suplimentului de cultură” cu contribuții lunare. Babias a emigrat în 1974 în Germania și în prezent este jurnalist, curator de expoziții și docent în Berlin. Este critic de artă la „Kunstforum International”, „Kunst-Bulletin”, „Metropolis M”, „Afterall” și „IDEA”. A fost profesor de teoria artei și medierea de artă la Colegiul Städell din Frankfurt am Main, la Universitatea din Linz și la Center for Contemporary Art Kitakyushu din Japonia. În 1996 a primit Premiul Carl Einstein pentru critică de artă.

În românește i-a apărut, la Editura IDEA, volumul *Subiectivitatea marfă. O povestire teoretică*.



Cultura cere fonduri pe tradiție



UN COMENTARIU DE

George ONOFREI

Uniunea Scriitorilor din România (USR) a reclamat în această săptămîină prin intermediul unui comunicat de presă „neclaritatea criteriilor” aplicate la sesiunea de finanțare a revistelor și publicațiilor organizată de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN), precum și „incompetența și maniera birocratică în care funcționează” această instituție.

La început a fost știrea

După ce a examinat rezultatele sesiunii AFCN de finanțare a proiectelor de reviste și publicații, Comitetul Director alUSR „a constatat neclaritatea criteriilor și neconcordanța dintre criteriile și notarea publicațiilor, ceea ce a dus la un clasament straniu”. Uniunea Scriitorilor consideră că „unor publicații notorii, tradiționale și valoroase le-au fost preferate altele fără anvergură sau de-a binelea obscure”. Practic, Uniunea preia argumentele apelului lansat de revista „Contemporanul” condusă de Nicolae Breban, care a inițiat un „Apel pentru salvarea culturii române vîi”, prin care cei peste 500 de semnatori susțin că membrii comisiei AFCN „sfidează revistele de cultură”. Printre proiectele care vor primi finanțare se numără revistele „Arhitectura”, „România literară” (condusă de Nicolae Manolescu), „Cuvîntul” (al cărei director a fost pînă de curînd Mircea Martin, care a plecat împreună cu întreaga redac-

ție din fruntea publicației), „Pavilion”, „Secolul 21”, „Vatra”, „Apostrof”, „Bucureștii Cultural”, „Poezia”, „Teatrul Azi”, „Drama” și „Memoria”.

Revistele „Contemporanul”, „Lucefărul”, „Albina” și „Scri-sul Românesc” sînt printre cele care n-au trecut de evaluare. În apelul pentru „salvarea culturii române vîi”, care se încheia cu formula „Ora noastră se apropie!”, se cerea crearea unui departament „Cultură scrisă” în cadrul Ministerului Culturii și Cultelor, „alcătuit din câteva Birouri: Cultură Scrisă, Promovarea Culturii Scrise, Lectură/Achiziții publice), și alocarea acestui Departament a unui buget egal cu cel al Departamentului Patrimoniu Cultural Național”. De asemenea, „revenirea la «sistemul» de altădată de subvenționare a culturii scrise în cadrul MCC; excluderea din competiție a publicațiilor/editurilor obscure”.

În schimb, ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, a declarat luni, 18 septembrie, ca o reacție la comunicatul de presă al Comitetului Director alUSR, că în 2006 „au fost alocate sume mai mari decît anii trecuți, atît pentru achiziții de carte și reviste, cît și pentru finanțarea nerambursabilă a proiectelor editoriale”. „Sumele au fost externalizate Administrației Fondului Cultural Național, iar aceasta le-a gestionat așa cum a considerat că este mai potrivit”, a precizat Adrian Iorgulescu.



Și concluzia

Cîteva observații: trei dintre cele patru publicații concurente ale Asociației Publicațiilor Literare și Editurilor din România (un alt fervent contestator al acestui concurs) au primit finanțare. Mare parte dintre revendicările redacției „Contemporanul” și susținute de 500 de oameni de cultură – între care și nume foarte mari! – duc cu gîndul exact la situația din timpul mandatului Răzvan Theodorescu. Cei din cultură continuă să lucreze mai puțin pe proiect, cum sugera Andreea Greco, directorul AFCN, și mai mult pe sistemul „să ne dea Ministerul!”. În timpul mandatului Theodorescu – perioadă jînduită acum de unii – au fost excluse de la finanțare de Biroul Cultură Scrisă, invocat în comunicatul „Contemporanului” și susținut indirect prin comunicatul recent alUSR, revistele „România literară” și „Observator cultural”, spre satisfacția ministrului. Mai

precizez că cele mai mari sume acordate în 2004, sub formă de abonamente, au fost pentru „Universul Cărții” (180 milioane lei vechi), „Biblioteca” (300 milioane lei vechi), „Contemporanul” (144 milioane lei vechi) și „Literatorul” (144 milioane lei vechi). Am extras din arhiva noastră un citat memorabil al lui Răzvan Theodorescu din acea perioadă, pe care-l dedic călduros tuturor nostalgicilor: „Noi ajutăm revistele slabe, care nu au posibilități. (...) Noi trimitem revistele noastre (subl. mea, G.O.), cele care trebuie să se afle în biblioteci. Eu avizez lista și, repet, sînt chiar de acord cu această listă”. Și tot atunci, Theodorescu mai spunea: „România literară” este o revistă care merită achiziționată, dar nu ajutată de noi”.

5 artiști, 2 teoreticieni și 1 psiholog – despre dans pe un nou blog al „Suplimentului de cultură”

Dan Sociu, Mihai Iovănel, Ștefan Tiron, Viviana Mușu, Mihaela Michailov, Cosmin Bumbuț, Valentina Chiriță și Minus (și aceștia sînt doar rezidenții) vor putea fi citiți, ascultați, priviți, timp de mai bine de o lună de zile, pe blogul „Contaminări2” (găzduit de site-ul „Suplimentului de cultură” și coordonat de Adriana Gheorghe). „Contaminări2” este un proiect care face parte din programul „CorpoRealități”, desfășurat de Centrul Național al Dansului (CNDB).

Adriana Gheorghe

Dacă în martie participanții la proiectul „Contaminări” au avut toată libertatea „să hălăduie” prin Centru, oferind un răspuns, o reacție sau un gest reflexiv abia la finalul programului, rezidenții „Contaminări2” au acum, în septembrie și octombrie, aceeași libertate și, în plus, pînă la răspunsul final, vor face vizibil procesul de contaminare/necontaminare, publicîndu-și reacțiile lor la cold pe site-ul „Suplimentului de cultură”.

În calitate de coordonator al acestui proiect, vă promit că e departe de noi intenția de a oferi, pe acest blog, informații despre cum stau lucrurile la CNDB. Vom vorbi mai

degrabă despre filtrele folosite de rezidenți și despre realitatea CNDB, atît cît încap ea în perspectivele, clar înguste și subiective, ale candidaților la contaminare.

Mihai mă amenință că ne va suna pe toți (și pe Schiop, și pe Cristi, Claudiu, Elena, Simona) și ne va propune ceva, altceva, ceva nou. I-am spus că eu cred că e prea tîrziu pentru noi. Mihai (Mihalcea, despre el e vorba) a zis că dimpotrivă. Mă amuză gîndind la ce ne așteaptă, fie și numai ocazia de a-l auzi pe Mihai vorbind cu patimă despre ceva. I-am sesizat discursul încă de prima dată cînd ne-am întîlnit, într-un bar nenorocit, portocaliu și cu muzică imposibil de tare, și în care am suferit amîndoi de foame ore în șir, aiurea, de parcă dialogul s-ar fi topit dacă ne-am fi mutat în altă parte să mîncăm. Dar nu m-aș fi întîlnit cu Mihai dacă spectacolul lui Mark Tompkins nu m-ar fi lovit în moalele capului în acea seară de grație, la Bulaandra. Atunci am și luat hotărîrea de a mă apropia cît pot eu de tare de această artă, care, vorba lui Brynjar, dacă vrea, poate vorbi atît de bine despre acele nuanțe ale existenței care nu ies la suprafață decît traspuse în limbaj abstract.

Am revăzut la Viena înregistrarea video a spectacolului lui Mark Tompkins și n-am avut nici o tresărire. Acum, dînd straturi la o parte, altceva caut în dans, căci despre dans este vorba, dar nici nu contează prea mult, primul declac la mine s-a făcut prin Mark Tompkins. Revenind la telefonul pe care urmează să-l primim de la Mihai, nu e ca și cum nu am ști deloc despre ce este vorba, asta nu mai putem spune acum, nu cînd a existat deja „Contaminări 1”. (...)

Continuarea pe www.supliment.polirom.ro/contaminari2



Radu Pavel GHEO 

ROMÂNII E DEȘTEPTI

PR (pile și relații)

Într-un interviu publicat în „Cotidianul” din 5 septembrie 2006, Thomas Achelis, membru în boardul Asociației Internaționale de Relații Publice, lauda stadiul în care se află domeniul în România. „Relațiile publice nu sînt o meserie care se poate învăța în facultăți. E un stil de viață. Iar în această privință România se află într-un stadiu destul de avansat”, spunea Th. Achelis.

Deși aș zice că elogiile domnului Achelis nu dau întru totul măsura realității, înclin să cred că, atunci cînd vorbește despre relațiile publice ca despre „un stil de viață”, avea mare dreptate. Nu vreau să spun acum că facultățile de relații publice consumă degeaba banii și timpul studenților. Dar, într-adevăr, nimic nu se compară cu *the real thing*, cu autenticitatea, în contactul cu oamenii.

Presupun că unica problemă a românilor din domeniu ar fi să-și adapteze abilitățile de PR la modurile de operare tipice Occidentului. În domeniul acesta, românii, ca și – probabil – alți amărîți din fostele țări comuniste sărace au un talent greu de găsit în Europa Occidentală. Unii își amintesc: pentru a obține chiar și cele mai banale lucruri (cîteva suluri de hîrtie igienică, un pachet de vată, cîteva litri de benzină în plus peste limita lunară stabilită de guvern) trebuia să ai „pile, cunoștințe și relații”. Prescurtarea ironică: PCR, cu trimitere la Partidul Comunist Român. PR (pile și relații) ar fi fost suficient.

De fapt, întreaga țară era un fel de facultate de PR. Mai toți cetățenii trebuiau să dea zilnic cîte un examen sau mai multe, toate practice, pe teren: de unde să faci rost de ulei, cum să rezolvi să scapi trei zile de la lucru, cum să faci rost de un bilet de hotel la mare. Ca să nu mai vorbesc despre marile examene cu probe multiple, pe care le dădeai, de exemplu, dacă ajungeai să fii internat în spital: cu asistentele, cu medicul de gardă, cu chirurgul, cu anestezistul... Iar scopul nu era doar o banală notă de trecere, ci chiar supraviețuirea. Ce examene mai dure și-ar putea imagina cineva? Cei mai buni în domeniu reușeau să trăiască aproximativ decent, iar cei mai puțin dotați aveau de suferit mai mult decît dacă ar fi picat un banal test practic.

PR-ul reprezenta un element de selecție naturală. Noi îl numeam „descurcările”, dar în esență era chiar activitate de *public relations*. Apăruseră chiar și elemente de organizare instituțională autonomă. Mi-am amintit împreună cu Alina și diverse expresii-tip, cu nimic diferite ca funcționalitate de cele din PR-ul occidental: „N-o să vă rămîn dator”, „Las' că vă rezolv eu”, „Știu eu pe cineva...”. Ne-am amintit cum fiecare om își dezvoltă o rețea proprie, în funcție de interese, și și-o cultiva – fiindcă trebuia să și-o cultive – ca un adevărat PR: măcelarul, aprozarul, librarul, medicul, șeful, verișorul îndepărtat de la benzinărie, farmacistul... Numai să fi menținut în funcțiune o rețea atît de diversă și eterogenă și deja puteai fi considerat un PR desăvîrșit.

Unii ar spune că, după 1989, odată cu normalizarea vieții cotidiene, astfel de rețele au dispărut. Eu nu cred. Am senzația că s-au perpetuat, s-au ramificat în libertate, nerestricționate, și chiar s-au diversificat. După 1989, cei mai talentați oameni din PR-ul neoficial românesc au avut mult mai multe lucruri de care puteau „face rost”. E drept, și-au folosit talentul în folosul propriu, devenind oameni de afaceri, negustori de fotbaliști, oameni politici.

Nici tipurile de relații sociale nu s-au schimbat foarte tare, așa că și cei foarte tineri pot beneficia de avantajele acestei gigantice facultăți de PR care este România. Chiar mă întreb: dacă ești student la o facultate de PR și dai spagă ca să iei un examen, acțiunea de spăguire ar putea fi evaluată pozitiv la nota din examen? Nu văd de ce nu.

Go Plai! pe-o gură de Rai

15-17 septembrie, Festival Plai – Poveste fără început. Timișoara – povești de trezit senzația în oameni și de sărit într-un picior pe Plai bănățean cu giganti-muzicanti, cu recitaluri, lansări de carte, workshop-uri de percuție, proiecții de filme, dans african, spectacole de teatru, concerte pe Scena de Jazz și Muzica Lumii, plus bonus: cel mai mare chitarist de jazz din lume, Al Di Meola. Și go play în Plai!

**Manu Băbescu**

Copiii cu ideea și cu boxatul pentru fiecare cent – Tzucu și Tako – de la Asociația culturală Sunet-Ambianță, într-o după-amiază de luni: „Măi, noi vrem să-l aducem pe di Al Di Meola la Timișoara”. „Ha?! La ce s-or fi uitat aseară?!” (Doar un gând.) „Unde? La noi în țîrg, la Muzeul Satului.” Prima oară nu percutez ideea: chitaristul american Al Di Meola, unul dintre cei mai mari instrumentiști de jazz ai planetei, și o scenă în aer liber la Muzeul Satului. Legătura? Plai (și ceva mii de parai).

Și trece timpul, trece Sziget Festival, trece și FinFest. Picură plictiseala prin urbe. Deodată, agitație mare. Zbang! Afixe pe Plai, Plai, Plai, replay! Ne holbăm în trepidații! Măi, ăștia chiar îl aduc pe Meola la Timișoara. Și sari! pe telefoane, calculatoare, laptopuri, digitale. Atenție, urmează trei zile *high quality!*

Vineri nu aștept decît să se dizolve opt ore ca să fug cu pupilele dilatate înspre plaiul verde îmbibit cu amnezii de bănățean fălos. Cînd ai fost ultima oară la Muzeul Satului? Aaa... mda. A fost odată... cu trei puncte după. Uitaseam că locul din „orașul florilor, fala bănățenilor” există și mai ales nu intuitisem potențialul spațiului. Basmă cu basma curată de Banat: „Frumoasă-i vecina noastră, scoate capul pe fereastră”. Cu brățara verde intru direct în Shukar Collective, cu oameni trecuți prin foc și pară pentru a transmite pentru radiouri culturale, cu actori francezi de teatru stradal și cu violoniști cu ureche absolută (se spune că ei își aud gândurile). „Să ne facem curat în case”, zice Tamango, iar europeanul, impresionat de atîta autentic, dă pe spate în ritm de viniluri manipulate de DJ Vasile. Și saltă salata de *exchange stu-*

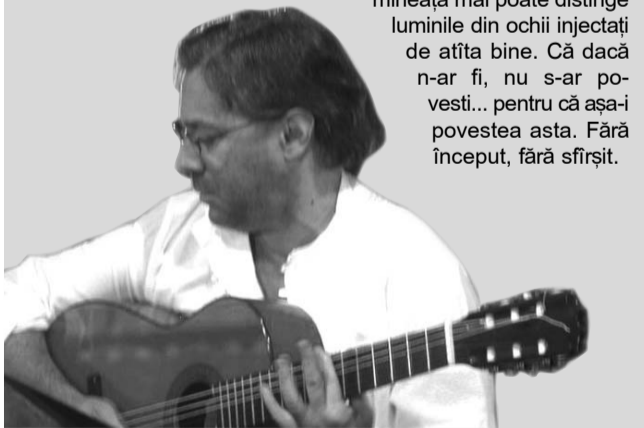
Mai mult, mai mult...

Ce vorbești?! A doua brățară, al doilea salt de neuroni încinși. Și lași să-ți se ridice părul blazat de pe mîini cît dai tu din picioare pe Blazzaj, Blazzajjjjjj... Fata cu flautul și cu vocea trimită electroșocuri. În jur: C'est extraordinnaire! Și mă lasă cu părul măciucă în stil funk-fusion, jazz și hardcore românesc. Asta, așa, ca să mă pregătească de prestația vibrafonistului israelian Eldad Tarmu și orchestra lui de cameră de jazz care îmi mențin freza punk de circumvoluții neobișnuite cu excese live de muzică lucrată.

Și, doamnelor și domnilor, punctul culminant *is served*. Palme agitate, picioare alungite, călcîie în vînt, urechi ascuțite. Se stă în picioare în față și pe jos în spate. Și în celebrul stil est-european, lumea se agită la momentul nepotrivit, se înghesuie și se irită. Majoritatea din spate decide: toată lumea jos! În sfîrșit ascult: chitara acustică a lui Meola și percuția lui Gumbi Ortiz. Cei doi încep marea sincronizare. Se produce nemîșcarea, asfixierea, împietrirea în ritm, tehnică, perfecțiune. De la jazz la muzică clasică, de la secunda sincopată la coarda vibrată.

După *bliss*-biss îți dai seama: ai stat în poziție de meditație o oră întreagă. Acum să te văd cum îți aduni mințile de pe jos. Cu grijă și puțină tăcere pentru trecere *on the other side*. Atunci îl auzi pe organizatorul cu dreadlocks că la cortul de chill-out se ține chef, la terase jam session-uri, iar la scena de teatru se joacă. Intens, pufos, garantat sută la sută, cu salt înalt pentru tinerimea organizatoare. Pentru că numai ora cinci di-

mineața mai poate distinge luminile din ochii injectați de atîta bine. Că dacă n-ar fi, nu s-ar povesti... pentru că așa-i povestea asta. Fără început, fără sfîrșit.



dens în ritm de *electrip* țigănesc, de iese sudoarea din urechi și beșica din talpă, fără să-i deranjeze discrepanța dintre stilul lui Mircea Florian și restul trupei.

O *Karma Cola*, vă rog, fără *jamaica aroma*. În sfîrșit, un festival *mici free* sau cel puțin fără consum excesiv. Aici nu plutești pe un nor *Converting*

vegetarians. Aici stai pe plai. Stai?! Play, înaintînd în umbra cu iz de festival de jazz, cu chef de citit, de ascultat o vorbă deșteaptă, de absorbit căldură africană, de tras o bere la umbra celebrelor corturi timișorene și de rupt mușchi și oase extaziate în ritm de funk. La *fix alert* pe papilele mele gustative, pe gustul

muzicologilor, în spiritul studentului cultivat, în ton cu omul recent.

„Cu publicul est-european se creează o legătură mult mai profundă decît cu cel din State”

Mîine-i ziua cea mare. Ia-ți capul în mîini, aerul în plămîni, picioarele în blugi și lasă-te adus în fața celui care a cîntat cu Paco de Lucia, cu Jean-Luc Ponty și care uite că s-a lăsat convins de niște puști să vină *somewhere over the Eastern European Rainbow*, acompaniat de alt monstru, percuționistul Gumbi Ortiz. Cască ochii: Al Di Meola, în carne și oase.

Miroși vibrația din atmosferă, adu-meci cafeaua din grădina cu piscină și începi: preferă sala de concerte în locul scenei în aer liber? „E diferit. *I like it more intimate*.” L-a ales muzica pe el sau el pe ea? „Muzica m-a ales. Și eu pe ea...” Relaxat, în nuanțe de alb și negru, frumos și stilat, ca un dumnezeu în umbrarul din Grădina Edenului, mai spune că la un muzician, pe lîngă talent și studiu, contează atitudinea, că muzica povestește despre senzația curgerii timpului, că cel mai important este să se stabilească acea conexiune reală cu cultura țării în care concertezi. A venit în România pentru că „sînt că publicul înțelege muzica la fel ca și mine, că se creează o legătură mult mai profundă aici decît cu publicul din State”. Îi mai plac melancolia, Piazzolla, Gismonti și sunetul de violoncel. Și gata! Ne închidem cu dosul palmei gurile căscate ca să putem să ne retragem la umbra Plaiului, înainte de ieșirea *La pensie*.

Fotografii de Manu Băbescu și Mihai Balabas.

ROMÂNIA LA RAPORT

cu Andreea PORA

Un dialog în FM
în careîntrebările nu rămîn
fără răspuns

ORA 17:00

de Luni pînă Vineri

mesaje la: romanialaraport@infomix.ro



Adriana BABEȚI

SECRETUL ADRIANEI

Being Peter Mayle

Dacă n-ați aflat încă nimic despre el, să vă spun întii cine-i bărbatul în mîntea și pielea căruia mi-ar fi plăcut (oare?) să zac măcar o săptămînă, la sfîrșit de august și de vacanță. Adică pe cînd mă zdrobeam taman de la Arles să-mi expediez spre lași rubricuța cu amorul secret al trubadurului Rudel. În paranteză și numai între noi fie vorba, rareori am avut senzația de muscă-n lapte, nucă-n perete etc. etc., ca în numărul trecut din „Supliment”, cînd m-am trezit în mijlocul junei generații ca o tanti cu coc și taior de la Modex, în timp ce oftam la telenovela *Lubirea de departe*. Deși, să știți că atunci cînd le povestesc studenților la curs despre alea-nu nefericitului Rudel (botezat de o studentă zărghită Rudotel), se lasă c-o tăcere adîncă și cu priviri înfiorate mai ales la mandolinarea despre legea amorului curtean care zice fără cruțare, citez, împlinirea iubirii, moartea iubirii. În fine, să revenim. Deci cine-i Peter Mayle? Un englez născut în '39, trudit ori buni în publicitate, bîntuind lumea în lung și-n lat, de la Londra la New York. Pînă cînd, prin anii '70, descoperă precum Columb America un tărîm de vis din sudul Franței. Acolo, în ținutul Lubéron, i se pare că a găsit raiul. Așa că investește ceva lire și-cumpără o mas, adică o fermă străveche, între Bonnieux și Ménerbes. Povestea așezării englezului în sătucul provensal devine un roman de năprasnic succes, cu grăbire tradus în 17 limbi: *Un an în Provence*. Om harnic, dar și cu umor, englezul se pune pe lucru și dă lovitura, foc cu foc, pe piața literară, dar și pe cea imobiliară. După *Din nou în Provence*, *Fericirea în Provence*, *Hotel Pastis* destulul îi e pecetluit. Ajunge bogat și celebru. Iar de-atunci, hoarde de turiști englezi, americani, danezi, japonezi dau buzna-n fiecare vară nu doar să-i vadă ferma, ciinii, nevasta, vecinii, ci și să cumpere într-o veselie case-n Provence. Așa că, de cum începe vacanța, Peter Mayle își ia tîlpășița și pleacă hăt în Long Island, să-și regăsească liniștea și să scrie romane despre Lubéron. Mi-ar plăcea? Oarecum. Mai ales pentru casa unde mi-aș aduce în fiecare vară toți prietenii. Și poate pentru avîntul de la masa de scris, care, zice el, i-a venit de la soare, căldură și de la bucuria care plutește pretutindeni în aer.

Dar n-am casă-n Provence și nici talent să scriu un roman. Tot ce-am putut face în cele zece zile de vis pe care le-am trăit la *Espace Van Gogh* din Arles a fost să iau zilnic cîte-un egoprozac și să țin, prin urmare, jurnal. Din el o să spicuiască pentru domniile voastre cîte ceva. Nu înainte însă de-a vă îndesa sub ochi un snopșor de cugetări pe tema bucuriei, căci sper c-ați deslușit deja că ea și numai ea dă ghes rubricuței cu titlu de telenovelă. Așadar: dacă v-aș întreba cum arată pentru voi starea de bine – nu zic absolut, pentru că poate nu ni-i dat aici, pe pămînt, dar de bine-bine – după care ținjiți sau pe care ați trăit-o, ați fredona fiecare altă melodie. În mare, întruchipările binelui s-ar prea putea să semene. Dar, scrutate la amănunt, ar apărea puzderie de forme. Iaca una din ele, adică varianta mea personală de rai, așa cum l-am gustat ca pe-o grădină dulce în vara asta la Arles și în împrejurimi. M-a zvîrlit de-a dreptul în al nouălea cer ceva la fel de îmbătător ca minunăția priveliștilor, lumina strălucitoare și aroma de ierburi: bucuria oamenilor.

Despre ea aș vrea să scriu, pentru că acolo, în Provence, mi-a fost dat să mă bucur non-stop de bucuria altora, ba chiar și de a mea. Era o bucurie la pătrat sau la cub, care mi-a dat energie cît o centrală atomică și-o febră musculară la mușchii feței de atîta rîs și zîmbit. Să nu uit însă a strecura ideea de bază că, în ce mă privește, n-aveam nici cel mai mic motiv de frenezie. Dimpotrivă. Căci chiar despre privit ar fi vorba. Cu umor negru, să spun doar că nu mă văd bine în viitor. Ba chiar, la propriu, deloc. Și-atunci adaug pentru cei pe care veselirea ca proasta-n țîrg îi calcă probabil pe nervi: cînd sînteți abătuți, deprimați sau disperați, chiar dacă stările astea-s mai trendy decît zgloboșenia și-n viață, și-n artă, chiar dacă n-aveți poftă de mutrele voioase ale altora, dați-vă brînci pe dinlăuntru și bucurați-vă de bucuria lor. Și, dacă puteți, fiți alături. Intrați în joc. Eu asta am făcut.

Nu mai așa am înțeles, pe străzile de la Aigues-Mortes, de ce o cetate întregă, îmbrăcată cu mic cu mare ca acum 800 de ani, dansează și cîntă ca-n transă pe versurile lui Rudel și de ce neconsolatul trubadur a murit totuși ferice. Și cum a reușit Van Gogh să biruie peste 300 de lucrări, capodoperă după capodoperă, în numai 15 luni de ședere la Arles. Și cum te poate smulge din amorțea, ca într-un Nou Orléans, jazzul pe care-l cîntă un tip în frac la pianul alb pe roți de cauciuc tras printre terase de un clovn. Și de ce pepenii cei mai buni din lume sînt la Cavailon, iar lavanda adevărată – doar la distileria familiei Lincel. Și cum se face că traducătorul lui Proust în persană vine doar la *Espace Van Gogh* să trudească la Flaubert, Céline, Hugo Pratt. Și de ce, măcar o lună pe an (august, dacă se poate), mi-ar plăcea să fiu Peter Mayle. O să primiți răspuns la toate săptămîna ce vine.



© foto 2001 – Bill Biggart

Ficțiunea după 11 septembrie



Casiana IONIȚĂ

LAMERICA

Imediat după 11 septembrie 2001, mulți martori ai atacurilor teroriste le-au comparat cu un film de Hollywood. Doar într-un studio cu efecte speciale s-ar fi putut imagina imposibilul. Filmarea și redifuzarea continuă a imaginilor atacului de către televiziuni au contribuit la senzația de ireal – asemenea scene sînt cinematografie, nu știri. Noua realitate a forțat astfel ficțiunea să își redefiniească unele motive recurente. Filmele cu teroriști riscă să îndepărteze publicul, unele pelicule montate în aceea perioadă au eliminat secvențele care aveau World Trade Center în fundal, iar romanele despre teroriști aveau să fie scrise altfel. Și pe lângă problemele estetice, a rămas cea etică: cînd nu va fi „prea devreme” pentru filmele și cărțile despre atentate?

Pentru cîntece și poezii (împrăștiate prin New York, scrise de necunoscuți și lăsate printre anunțurile despre cei dispăruți), nu s-a pus problema de „prea devreme”. Cu filmele și proza lucrurile stau altfel. Exemplele preferate ale celor ce vor să arate cît trebuie să treacă între o catastrofă și transformarea ei într-un text remarcabil sînt *Nimic nou pe frontul de vest* de Erich Maria Remarque (11 ani după primul război mondial), *Catch-22* de Joseph Heller (16 ani după al doilea război) sau *The Things They Carried* de Tim O'Brien (20 de ani după războiul din Vietnam).

Frederic Beigbender, unul dintre primii autori care a publicat un roman despre atentate, *Windows on the World*, explică impasul prozatorului post-11 septembrie: „După 11 septembrie nu numai că realitatea a depășit ficțiunea, o și distruge. E imposibil și să scrii despre acest subiect, dar și să scrii despre orice altceva. Nimic altceva nu ne mai atinge”. Pînă și Beigbender nonconformistul pare să își fi pierdut din sarcasm în romanul din 2003 despre ultimele ore petrecute de un tată și fiii săi în restaurantul de la ultimul etaj al World Trade Center. Scriitorii americani încearcă registre variate, de la irealitatea romanului colaj al lui Jonathan Safran Foer, *Extremely Loud and Incredibly Close* – povestea unui băiat de 11 ani care și-a pierdut tatăl în atentate și care încearcă să găsească ușa ce poate fi descuiată cu o cheie misterioasă a tatălui –, la cinismul lui Ken Kalfus în *A Disorder Peculiar to the Country*, unde atacurile devin o metaforă a dezastrului trăit de un cuplu pe cale să se despartă. Într-un interviu la NPR, Kalfus a explicat că romanul său satiric este la fel de necesar precum versiunile eroice sau romanțate ale zilei de 11 septembrie.

Pentru a înțelege realitatea de atunci este nevoie și de poveștile mici, personale, cu ironiile lor. Un efect asemănător are și o fotografie de Thomas Hoepker, nepublicată vreme de patru ani, a unui grup de prieteni în Brooklyn, discutînd aparent normal pe 11 septembrie în timp ce peste pod se vede fumul din turnuri. Imaginea, atît de diferită de fotografiile clasice ale acelei zile, amintește că tragedia de la 11 septembrie nu a însemnat doar acțiuni eroice, ci și ruperea de vechea realitate, un proces încet și personal, nu doar politic.

„Acest film (nu) este bazat pe fapte reale”

Filmele recente despre 11 septembrie contribuie la crearea portretelor de eroi americani, fie ei pasagerii avionului prăbușit în Pennsylvania (*United 93*), fie pompierii care au ajutat oamenii din turnuri (*World Trade Center*). Ambele filme au fost primite destul de bine și de critici, și de public, în ciuda aversiunii inițiale. După provocarea lui Michael Moore în *Fahrenheit 9/11*, aceste două pelicule rămîn într-o zonă mai sigură, alături de personajele pozitive ale tragediei. Rămîne de văzut însă dacă și cum se pot face filme despre teroriștii implicați, urmînd calea deschisă de *Paradise Now* al lui Hany Abu-Assad sau *Munich* al lui Steven Spielberg. (De altfel, acesta din urmă a sugerat conexiunea cu 11 septembrie la final, lăsîndu-l pe fostul agent secret israelian într-un New York încă dominat de World Trade Center. Cele două turnuri au fost inserate în fundal la montaj.) Cel mai recent roman al lui John Updike, *Terrorist*, este o astfel de încercare de a descrie perspectiva celui alt, a personajului negativ prin excelență, în acest caz un tînăr musulman radical crescut în Statele Unite, nu unul dintre teroriștii de la 11 septembrie. Textul lui Updike

poate fi un prim pas în redefinirea raportului dintre scriitori și teroriști, ambele categorii fiind definite de Benjamin Kunkel drept „adversari în încercarea de a crea sens în spațiul public”.

Pe 10 și 11 septembrie anul acesta, canalul de televiziune ABC a difuzat *The Path to 9/11*, o „docudramă” în două părți care s-a vrut o „dramatizare” a raportului comisiei de la 11 septembrie. Miniserialul a fost contestat mai ales de democrați înainte de difuzare, acuzînd canalul de distorsionarea acțiunilor administrației Clinton din perioada de dinainte de atentate. În urma protestelor la care s-au alăturat și cîțiva republicani, ABC a reeditat unele scene controversate și a adăugat un anunț, difuzat de cîteva ori în timpul filmului, care accentua „ficcionalizarea” realității de către producători, bazîndu-se totuși pe rapoarte și memorii reale. Chiar și după aceste schimbări, „docudrama” rămîne problematică tocmai pentru că s-a situat între ficțiune și realitate, cînd cele două se află în continuare într-o relație ambiguă, asemănătoare unei panglici Mobius. Ironic, transmisiunea *The Path to 9/11* a fost întreruptă de discursul oficial al președintelui Bush de 11 septembrie, pe care unii democrați l-au considerat plin de ficțiuni specifice acestei administrații.



Florin LĂZĂRESCU (flazarescu@gmail.com)

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Alex SAVITESCU

LA LOC teleCOMANDA



Scîrbitul – prezentare de manual

Scîrbitul este un mamifer răspîndit în zona centrală și est-europeană, dar mai ales în fauna din patria noastră. Face parte din familia intelectualilor, înrudit cu snobul și cu blazatul. Acesta posedă un simț hiperdezvoltat al grotescului, al veșnicei nemulțumiri, în detrimentul simțului ridicolului, care îi este aproape atrofiat. Urăște realitatea cotidiană, mizeră, de care se desolidarizează ori de cîte ori are ocazia. Apăsător de *ontos*, indignat de *logos*, scîrbitul face mereu apel la o morală de factură metafizică, pe care ține neapărat să o impună semenilor săi. Una dintre principalele sale caracteristici este scîrba, manifestată printr-o continuă atitudine critică, ușor de identificat prin modul în care își ridică sprîncenele, își încrețește fruntea sau își scoate ochelarii. Este relativ ușor de recunoscut după înfățișare – barbă, chelie, ochelari, papion etc. –, dar au fost semnalati și scîrbiți care nu-și trădează existența prin aspectul exterior.

Clasificare. Funcție de varii criterii, scîrbiții pot fi clasificați astfel:

- după înfățișare: scîrbitul cu ochelari, scîrbitul chel, scîrbitul cu papion etc.;
- după arealul de răspîndire: scîrbitul autohton/scîrbitul migrator;
- după comportament: scîrbitul activ/scîrbitul pasiv, scîrbitul vorbăreț/scîrbitul taciturn, scîrbitul agresiv/scîrbitul resemnat;
- după mediul în care se manifestă: scîrbitul de crîșmă, scîrbitul de forum, scîrbitul de talk-show;
- după preocupări: scîrbitul analist, scîrbitul profesor, scîrbitul manager,

scîrbitul filosof, scîrbitul jurnalist, scîrbitul poet etc.;

- după gradul de mediatizare: scîrbitul comun/scîrbitul vedetă;

Categoriile pot fi extinse la nesfîrșit, însă noi le considerăm suficiente pe acestea (au fost cazuri în care unii cercetători au încercat să introducă subspecii fantomă, precum „scîrbitul manelist”, lucru cu care nu sîntem de acord – maneliștii sînt printre puținele ființe care nu pot fi scîrbite de nimic). Trebuie menționat faptul că nici una dintre categorii nu există în stare pură, scîrbiții prezentînd, de regulă, un amestec altcîtuit din trăsăturile enumerate mai sus. Astfel, este de semnalat că la un scîrbit activ putem observa și manifestări agresive, fiind în

același timp vorbăreț, fie la crîșmă, fie la televizor, indiferent de preocupările sale. De asemenea, e de remarcat faptul că țelul suprem al scîrbiților de orice fel pare să fie acela de a deveni scîrbit-vedetă.

Înmulțire. Ajuns la maturitate, un scîrbit emană instantaneu, fără nici un efort, microbul scîrbei, o particulă elementară incoloră, inodoră și insipidă, care se proliferază imediat în scoarța cerebrală a celor care stau în preajma scîrbitului.

Știați că:

- sînt extrem de rare cazurile în care un scîrbit a fost domesticit?
- zicerea preferată a scîrbiților este: „Mi-e scîrbă de țara asta! Așa ceva numai la noi este posibil!“?
- scîrbiții se constituie automat în instanțe supreme?
- scîrbitul rîde stîngaci, niciodată în hohote, condescendent, și numai la glumele făcute de el sau de alți scîrbiți?

Temă pentru acasă:

Identificați doi-trei scîrbiți din mediul înconjurător. Observați asemănările și deosebirile dintre ei.

Suplimentul lui JUP



Bobo și Bobi



VOI N-AȚI ÎNTREBAT, fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

Vicii matinale

Este obligatoriu să respecti termenii unui contract. Așa am instruit-o pe nevastă-mea, explicîndu-i că ceea ce a semnat la starea civilă are titlu executoriu, constituind baza legislativă ce guvernează căsnicia noastră. Așa că în fiecare dimineață tîna doamnă mișună în capoțel și pregătește cafelețuța cea mai bună pentru stăpîn. Dacă e și un croissant, cu atît mai bine.

Tocmai sorbeam azi din negreata dulce și mă pregăteam să o felicit încã o dată pentru doza perfectă a zahărului, cînd am auzit ceva foindu-se la ușa de la intrare. Era probabil Eugen, poștașul, căci imediat mi-a băgat pe sub ușa un plic. Soția mea, cu ceașca în mînă, ridică plicul. Era factura de telefon. Drăcie! Tocmai acum, cînd savuram cafelețuța! Știam că vorbise cu soacră-sa în disperare și că aveam de plată meleoane.

Dar totuși nu e vina poștașului, el nici măcar nu a sunat, să nu deranjeze. Bun băiat, cînd o să fiu pensionar, o să-l ciubusc.

Nici nu face fata doi pași de la ușa, că Eugen mai bagă un plic: factura de gaze. Futu-i mă-sa-n cur! Că a mers centrala la maximum două luni! Dar tot nu era vina poștașului. I-am tras femeii o ședință plenară,

cum că faptul că ne-am pus aer condiționat nu înseamnă că poți lăsa peste vară centrala mergînd doar ca să ai ce compensa cu jetul de freon. Că avem două nunți de onorat și nu ne convine să dam banii pe factura la curent. Pe care Eugen tocmai se chinuie să o indese printre ușa și prag.

Vă dați seama că la nervii pe care mi-i creasem numai cafea nu-mi trebuia, că puteam să plesnesc naibii. Tot ce vedeam era o mișcare mașinală, cu nevastă-mea mergînd cu cafeaua la ușa și ridicînd mormane de facturi. Precum în poezia cu „Vodă-i un munte”, totul se hiperboliza și mi-l închipuiau pe Eugen ca pe o mașină imensă de băgat facturi sub ușa, încercîndu-mă cu toate creanțele cartierului.

Pînă cînd fata îmi zice: „Puiule, lui Eugen cred că de fapt îi este poftă, a simțit mirosul cafelei, hai să-i dăm și lui“. Aaaa! Deci dacă nu simțea cafeaua mi-ar fi adus facturile una cîte una, la intervale suportabile. Mi-ai distrus nervii pentru un viciu. Nici o problemă, gîndeam, în timp ce făceam pipi în filtrul de cafea, pot cumpăra altul. „Iubito, invită-l, te rog, în casă!“

Bobo

ORGANIZATORI: MEIA, SO, TRIMISUL NOSTRU

12 OCTOMBRIE - 16 NOIEMBRIE 2006

ABSENT WITHOUT LEAVE (AWOL)

PALATUL BRĂTIANU
STR. VISARION, NR. 6 (PIAȚA ROMÂNĂ)

BIENALA TINERILOR ARTIȘTI
EDIȚIA A II-A, BUCUREȘTI, 2006

Republica Adulterină Romanița

Facem parte dintr-o nație tare „hazoasă”, care rîde la cameră cu dinții știrbi, mîzgălită pe față cu rimel de la tonetă. Iar reprezentanții cei mai de seamă ai acestui portret robot al României de panaramă sînt vedetele cîtorva canale media de pe teritoriul nostru. În timp ce unele gazete cu trecuturi recente extrem de tulburi fac morala zilei fluturînd liste și listuțe trase la xerox, alte cîteva posturi de televiziune le țin isonul, într-un demers „naturalist”, ca să nu-l nimumim altfel.

Luni seara, pe B1TV, am asistat la una dintre cele mai grețose emisiuni pe care le-am văzut în ultima perioadă. Romanița Iovan fusese surprinsă cu un fost angajat de la OTV într-o poziție „nefirească”. Fotografii, apărute în revista „Ciao!”, au făcut obiectul „dezbaterii” din studioul lui Radu Moraru. Acolo unde, alături de binevoitoarea și constanta gazdă a lui Gigi Becali, se aflau trei „ziariști de monden” și o doamnă (domnișoară?) psiholog.

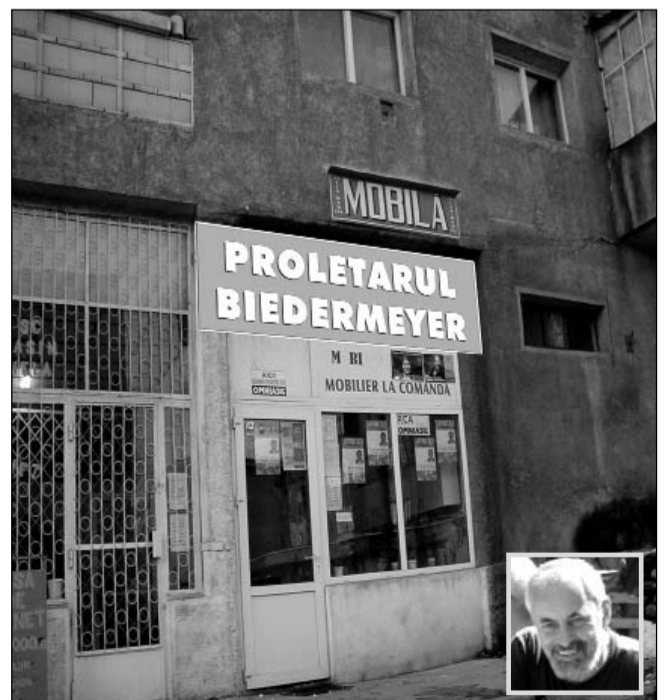
Am avut senzația că asist, în cele vreo două ore ale emisiunii, la un experiment dintr-acela psihologic, cum apare descris prin cărțile de specialitate, în care cîțiva indivizi sînt blocați într-o încăpere unde trebuie să răspundă la diverși stimuli. „Stimulii” erau, de data asta, celebrele de pe-acum instantanee făcute de fotografii de la „Ciao!”, pe marginea cărora invitații și-au exersat reflexul canin al lui Pavlov. Culmea ipocriziei în discuția de tarabă a fost atinsă în momentul în care s-a ajuns la faptul că Romanița Iovan este însărcinată în luna a opta, iar Radu Moraru a spus ceva de genul „e un copil la mijloc în toată treaba asta”. Atunci, cu o profunzime greu de exprimat în cuvinte (pe care, totuși, iată!, am transcris-o...), doamna (sau domnișoara?) psiholog a început să explice trăirile unei femei care stă să nască. Asta după ce gazda emisiunii a realizat, citez din memorie, „un experiment în premieră” pentru tele-vizualul românesc: a „simulat” o apropiere față de una dintre invitate, ziarista Alice Gheorghe, încercînd să arate că în instantaneele realizate de revista „Ciao!” ar fi foarte posibil ca „acuzații” să nu se fi sărutat. Wow! Cîtă originalitate!

Emisiunea de pe B1TV a fost dublată – nici nu se putea altfel – de cea a lui Dan Diaconescu, de pe OTV, în care același subiect a fost întors pe toate fețele. Iar acolo era invitată – dar nici asta nu mai e o noutate – și sora lui Bogdan Iancu, cel împușcat acum aproape un an de zile de soțul Romaniței Iovan.

Cînd pe la televiziuni se discuta despre ziaristi răpiți în Irak, Radu Moraru l-a amendat, justificat, pe Dan Diaconescu, pentru felul în care înțelege să-și facă meseria. Deunăzi, asistînd la cele două emisiuni despre presupusul adulter cu parfum „romanițo-otivist”, n-am mai știut, de la un moment încolo, unde începe Nașul și unde se termină DD-ul. De-abia aștept să văd ce discuții or mai apărea după ce va naște Romanița Iovan. Nu cred că e exclus să aflăm, atunci, că băiețelul creatoarei de modă este cel care ar fi apăsător pe trăgaci în „cazul Primăverii”.

Salutări din Petrila de la Ion D. Sîrbu

de ION BARBU





hobbitul@yahoo.com: Emil BRUMARU
abbsurdica@yahoo.com: Ada MILEA

HOBBITUL & ABBSURDICA

abbsurdica (11:58:02): or inventat unii ca mama mea a murit
hobbitul (11:58:05): Cum adik i-au inventat moartea?
abbsurdica (11:58:12): cu detalii
hobbitul (11:58:22): Aaaaaaaa! Timpitzi... da de ce?
abbsurdica (11:59:33): Venea cineva la cabinetu' ei si le zicea bolnavilor: „De ce statzi aici? Nu shtiatzi ca d-na dr. a murit azi-noapte?”
hobbitul (11:59:54): Chiar nu pricep de ce inventezi moartea cuiva!
hobbitul (11:59:54): tre sa fii nebun!
hobbitul (11:59:54): Suna telefonul
hobbitul (12:00:11): Aaaaaaaa! da de ce?
hobbitul (12:00:30): Stai, ba... Unde era mama ta doctoritza?
abbsurdica (12:00:48): in Bistritza
hobbitul (12:02:47): Parca e o piesa!
abbsurdica (12:03:03): da' nu-ntzeleg de ce mortzile-s diferite (accident de mashina, infarct, atac cerebral...)
hobbitul (12:03:24): Tu sari la altceva!
abbsurdica (12:03:30): dup-ai-a or inventat ca are cancer
hobbitul (12:03:43): Da ce aveau cu ea, domne?
hobbitul (12:03:55): E frumoasa?
abbsurdica (12:03:56): si alta data ca-i internata la nebuni
hobbitul (12:07:08): Bai, da io am auzit, se spune ca tu ai fi fost orfana... e adevarat?
abbsurdica (12:07:17): vai...
hobbitul (12:07:24): Pai, vad ca ai mama shi tata!
hobbitul (12:07:32): Vezi ce zvonuri?
hobbitul (12:07:55): Shi mai era unul ca tu eshti nebuna, da chiar nebuna... da io am vazut ca nu eshti nebuna!
abbsurdica (12:08:17): multzumesc...
hobbitul (12:11:28): asta nu e un compliment... tu te comportzi foarte personal... hushchit cumva... da nu eshti nebuna, asta e clar...
hobbitul (12:11:48): Ba, io am vrut sa fac psihiatria...
abbsurdica (12:12:29): da' ce-atzi facut?
hobbitul (12:12:51): Io ma intzelegem cu nebunii... ma ascultau... vb cu ei... tzineau la mine...
hobbitul (12:13:20): Pai, m-am imbolnavit atunci... am facut ceva la plamini... shi nu m-am mai interesat de ei...
abbsurdica (12:13:24): si ce le ziceatz? Cam ce-mi zicetz mie?...
abbsurdica (12:14:00): Am glumut...
abbsurdica (12:14:08): glumit...
hobbitul (12:14:08): Nu!
abbsurdica (12:14:25): n-am glumit?
abbsurdica (12:14:37): ce „nu”?
hobbitul (12:16:51): Uite ca a venit cineva la mine... un scriitor din Timisoara... Cica v-a vazut pe tine shi pe Dorina in o chestie
abbsurdica (12:17:24): Atunci va las in pace pin' la bip
hobbitul (12:17:57): stau putzin de vorba... pe urma dau bip! Pa!!!
hobbitul (12:18:05): 😊
abbsurdica (12:18:20): La revedere!
hobbitul (12:18:35): 😊
abbsurdica (12:18:40): 😊

„Tineretea ciudată” a lui Emil Ivănescu



Nici o asemănare între romanul din 1943 al lui Dinu Pillat al cărui titlu l-am împrumutat mai sus, între ghilimele, și literatura scrisă de către prietenul acestuia, mort în același an, Emil Ivănescu. Romanul *Tinerete ciudată* se înrudește, în registru minor, cu romanele despre „viața modernă” din interbelic, precum *Cartea nunții* sau *Accidentul*, și respiră o vitalitate adolescentină, transparentă literar în dialogurile foarte naive. Deși în romanul pillatian există un sinucigaș din convingere, Alex, un tânăr care își ia viața din plictiseală față de gesturile repetitive ale existenței, argumentele acestuia nu sînt nici pe departe asemănătoare cu cele ale marelui sinucigaș al generației, Emil Ivănescu.

Doris Mironescu

Emil era fratele mai mare al viitorului poet Mircea Ivănescu, fiind coleg la liceul „Spiru Haret” din București cu alți doi viitori scriitori, Dinu Pillat și Alexandru Vona. După cîțiva ani de frecvențare intermitentă a Facultății de Medicină, dar de intense lecturi și audii muzicale, el decide să se sinucidă la o anumită dată, anunțată din timp tuturor cunoscuților. Cu o mică întârziere cauzată de dorința sa de a asculta concertul unui pianist celebru, în trecere atunci prin București, actul este săvîrșit. Emil Ivănescu avea 22 de ani.

Episodul sinuciderii tînrului scriitor nu poa-

te fi nicicum lăsat deoparte din discuția scrierilor acestuia, deoarece obsesia literaturii sale este tocmai aceea că „viața nu e decît un pretext pentru o sinucidere reușită”. Cea mai realizată producție a tînrului se intitulă *Dialogii psihopatului* și este un exemplu de „teatru interior”, de idei, și nu de acțiune, în care niște personaje întii în viață, apoi moarte (ca într-o cunoscută anecdotă a lui Borges), discută despre oportunitatea sinuciderii: „Decît o sinucidere tardivă, mai bine una prematură”. Convinș că „a gîndi logic înseamnă a lega idei cu panglicuțe”, suferind deci și el de pe urma crizei moderne a raționalității, autorul nu-și îngăduie o ieșire spiritualistă, blagiană să zicem, din această criză (Blaga e ironizat în *Dialogii* drept „un cult și cel mai mare filosof român”), ci una care neagă tot, și mai întii pe sine.

Emil Ivănescu, *Artistul și moartea*

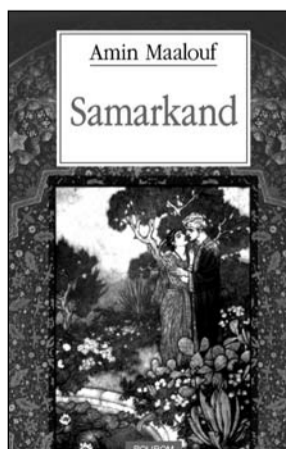
scrieri, ediție și postfață de Raluca Dună, prezentări de Matei Călinescu, Alexandru George și Alexandru Vona, Institutul Cultural Român, București, 2006

SEMNAL



Acest roman, care inaugurează seria *Aventurilor căpitanului Alatraste*, este povestea unui fost ostaș, devenit spadasin plătit în Madridul secolului al XVII-lea, prilej pentru autor de a ne oferi o descriere captivantă a unei Spanii corupte și decadente. Imaginea unei Curți regale colcăind de intrigi contrastează cu aceea a straturilor umile ale societății, cu viața lor de stradă colorată și zgomotoasă, cu birturile ieftine unde Francisco de Quevedo își scrie sonetele pe un colț de masă și cu reprezentatiile populare la care publicul își manifestă din toată inima entuziasmul sau indignarea. O serie de romane care îi fac pe cititorii de toate vîrstele să redescopere plăcerea pură a lecturii și fiorul aventurilor în care binele învinge mereu răul.

Arturo Pérez-Reverte, *Căpitanul Alatraste*, traducere din limba spaniolă de Mihai Cantuniari, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 248 de pagini, 19.95 RON



Pornind de la un pretext literar (manuscrisul *Rubaiatelor* lui Omar Khayyam, cunoscutul poet persan), Amin Maalouf reconstruiește, în *Samarkand*, un univers exotic de o frumusețe tulburătoare, populat cu personaje coborîte parcă din *O mie și una de nopți*: Omar Khayyam însuși, o personalitate remarcabilă a acelor timpuri, poet, matematician și astronom strălucit, vizirul Nizam al-Mulk, ale cărui teorii politice anticipă *Principele* lui Machiavelli, și Hasan Sabbah, al cărui fanatism religios este egalat numai de îndrîjirea cu care își conduce spre victorie grupul de asasini refugiat într-o fortăreață de pe culmile muntelui Alamut. Această lume pierdută este readusă la viață cu aproape un mileniu mai tîrziu, sub privirea unui cercetător aflat în căutarea manuscrisului pierdut.

„Maalouf ne conduce într-o călătorie pasionantă de-a lungul Drumului Mătăsii, făcându-ne să retrăim un episod din istoria frămîntată a Orientului Apropiat.” (Pascale Arguedas)

Amin Maalouf, *Samarkand*, traducere din limba franceză și note de Florin Sicoie, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Amin Maalouf»”, Editura Polirom, 392 de pagini, 25.95 RON

Andrei Codrescu – laureat al premiului „Ovidius“

Scriitorul american de origine română Andrei Codrescu este laureatul premiului „Ovidius“ la cea de-a V-a ediție a Festivalului „Zile și Nopti de Literatură“, care s-a desfășurat între 15 și 19 septembrie la Neptun. Ceremonia de decernare a avut loc la Teatrul Național din Constanța, pe 19 septembrie. Andrei Codrescu este poet, romancier și eseist. S-a născut în 1946, la Sibiu, iar la 20 de ani a emigrat în Statele Unite. A revenit în țară în 1989, spre a face reportaje în timpul Revoluției, pentru canalul de televiziune american ABC. Este Distinguished Pro-

fessor of English la Louisiana State University din Baton Rouge. Comentariile sale, difuzate periodic de National Public Radio, l-au transformat într-una dintre cele mai apreciate „voci“ ale radioului american. În ultimii ani, Andrei Codrescu a fost publicat în România de Editura Polirom, cu romanele *Casanova în Boemia* și *Mesi@*, precum și cu volumul de publicistică *Scrisori din New Orleans*. Cel mai recent roman al său în limba română – *Wakefield*, apărut în colecția „Biblioteca Polirom“ – a fost lansat chiar în timpul festivalului.



Luxul erudiției, gustul paradoxului

În mod indirect, scrierea lui Emil Ivănescu reflectă mediul din care ea a ieșit: acela al tinerilor bucureșteni din vremea războiului, studenți cu masive lecturi literare și filosofice, melomani veritabili, franțușiți până-n măduva oaselor (unele calcuri sintactice, ca și destule barbarisme se găsesc în toate scrierile lui E.I., de la teatru la jurnal și corespondență), viețuind în mod estetic și adîncind esteticul pînă la decadență. Realitatea lor este aceea a operelor lui Gide, Chopin, Wilde, Eliade, Swinburne, Weininger, Rilke, Schumann, Cioran, Ibsen, Valéry, Rimbaud, Dostoievski, Stravinski, Poe. Cultura acestor personaje este una foarte vastă, iar luxul erudiției este adesea pus în valoare, pentru ca în felul acesta opțiunile lor existențiale să își probeze consistența. Astfel, despre acțiunea tabloului dramatic *Dialogii psihopatului* aflăm că „se petrece în timpul interior – bergsonian –, în limitele unui spațiu just inferat“, personaje fiind nu niște tineri bucureșteni, ci ipostazele alegorice ale unor umori atît de personale, încît autorul le numește „al doilea eu“ al său, „pe rînd idealist sau cinic uneori, alteori sentimental sau pedant“. În nesfîrșitele discuții dintre aceste ipostaze ale eului auctorial se realizează operația prezentării fiecăreia dintre voci: poetul și îndrăgostita, cinicul și eruditul sec, snobul prost și inul sensibil, precum și un foarte tăcut personaj Emil (!), care suferă de prostrăție și tuberculoză. Deși conversația lor e foarte animată, ea se rezumă la enunțarea de paradoxuri care

definesc, pe rînd, gîndirea fiecărui participant.

Ivănescu este un aforist scilicet, așa cum nu au mai apărut după războiul mondial. „Dialogiile“ sale sînt înșiriri de adevăruri cinice, de ironii tăioase, ilustrînd un mod de a gîndi prin excelență original, pentru care „nenorocirea cea mare e chiar rezolvă nimic“. Ironia este partea cîștigătoare a stilului ivănescian, pentru că se potrivește bine emfazei neologice a autorului și aerului său plictisit de prea multă erudiție. Finalul tabloului dramatic înseamnă și divorțul creatorului de opera sa: „Dacă pînă acum eram convins, destul de plictisit, de cele ce-am scris, de acum înainte mă desolidarizez cu intraductibilă – altora – ironie de această întreagă idee /.../ căci oricine știe că, dacă noul-născut e amuzant la început, mai tîrziu, cînd capătă burtă și opinci, devine odios“.

Un al doilea tablou dramatic, *Artistul și moartea*, e mai spectaculos decît primul, dar mai neconvîngător estetic, consumîndu-se în alternanța walpurgică a vocilor de inspirație livrescă: „subconștientul“, „inconștientul“, „Al. Dumas Père“, „Alfred de Musset“, fata dintr-un portret etc. Baletul de replici vine să acorde mai multă pregnanță dialogului principal, acela dintre artist și personajul „Moartea“, dialog filosofic despre ridicol și despre iubire, despre artă și spirrit, care se sfîrșește într-un mod contrariant, printr-un triumf faustic al frumuseții asupra morții („Lumină. Albă. Orbitoare. Muzica sferelor. Terține dantești turnate în versuri de bronz“), surprinzător pentru gîndirea, altfel

atît de neconvențională, a acestui autor.

Simbolul unei generații

Foarte interesante sînt jurnalele lui Emil Ivănescu, unul în franceză, celelalte în română, toate conținînd o proză „elevată“, pe alocuri lirică. Unele sînt notițe de îndrăgostit, consemnînd pasiunea deznădăjduită pentru Galia Henegariu în imagini arborescente, de o grație aparte: „Îmi contemplam gîndul, inconștient, fără să iau parte la el, mișcîndu-se misterios printre lespedzele lichide ale minții, cu rare, neașteptate efluvii de agitație, ca o algă mare, întunecată, în clopotnița de umbră a craniului“. Unele note de lectură, cîteva, puține, impresii despre muzică sau literatură – căci altul este scopul acestui „jurnal wertherian autentic“, cum îi spune însuși autorul într-un loc. Cititorul ar putea fi frapat de tonalitatea *pre-ivănesciană* (de astă dată e vorba de poetul Mircea Ivănescu) a unor pasaje: „Așa fiind ar trebui să cerem iertare, ei întîi, și tuturor apoi, pentru îndrăzneala de a o lua ca subiect al jurnalului acestuia – naiv și de hibride elucubrații cvasiliterare“. Tot aici, reține atenția o ingenioasă caracterizare a „generației pierdute“ a războiului, o generație suferind din cauza lipsei de timp, dar și de o lipsă de vitalitate, al cărei simbol al putea fi ciudatul tînar hipercultivat și sinucigaș Emil Ivănescu: „Nu e numai drama mea. E drama unei generații și nu de «inadaptabili», ci de «susceptibili». /.../ Retrăim alături mitul infantil al izolării lui Crusoe pe insula cu minuni de psihologie ecuatorială. Numai că astăzi avem ochiul mai experimentat, mai lucid. Farmecul exoticului a pierit. Toate s-au

veștejit în jur și Vineri, umbra-ne domestică, s-a înecat pe cînd se ducea să aducă apă sau a fost asasinat de pirați. Sintem iarăși, dezolant de iremediabil singuri“.

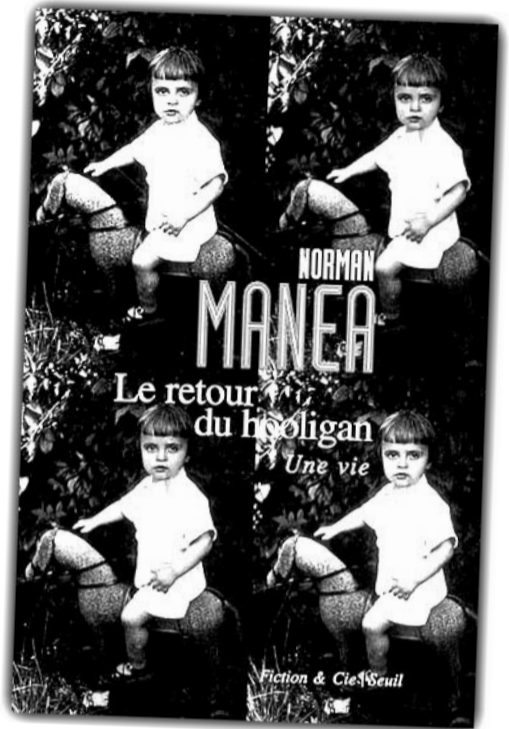
Cele cîteva proze adunate în ediția *Al doilea eu* sînt foarte diverse stilistic, probabil niște simple exerciții. *Al doilea eu* este o scriere inteligentă, fantezistă, despre nebulie și simularea ei. *Fata morgana* este o navelă-divagație, practic o continuare (și pe porțiuni o reluare) a jurnalului. Celelalte două sînt încercări hrînite din biografia proprie, fără prea mari pretenții. Un interes aparte prezintă scrierile către Galia Henegariu, cîteva dintre ele în franceză, document uman și probă superlativă de stil „îndrăgostit“.

Scrierile lui Emil Ivănescu nu reprezintă decît proiectul unei opere. În cea mai consistentă parte a lor se conturează valoarea de simptom pe care ele și-o recunosc, de altfel, nemijlocit. Simptom nu doar al unei individualități ieșite din tipare, frizînd genialitatea, expunîndu-și cu naturalețe o erudiție paralizantă, nu doar al unei psihologii aparte, care încearcă să își dovedească tăria tocmai prin gestul autoanulării, ci, mai mult, simptomul unei generații de criză, o generație care, pe fundalul unui cataclism mondial, fandează grațios pe marginea neantului. Să fie vorba de iresponsabilitate? Sau, dimpotrivă, de „spaima de istorie“ care ia forme paroxistice, convertindu-se într-un estetism sugrumat, într-un elan pur înainte de aruncarea în gol? Ori-cum ar fi, este o generație de excepție în care, datorită acestei ediții, se înscrie și ciudatul personaj genial care a fost Emil Ivănescu.

Presa franceză despre *Le retour du hooligan*:

„O capodoperă“, „un roman indispensabil“

Toamna literară franceză consemnează prezența pe listele de nominalizări la premii a lui Norman Manea, cu *Le retour du hooligan*. Romanul a apărut în librăriile din Hexagon în urmă cu o lună, pe 24 august, și a fost editat de Seuil. Traducerea îi aparține lui Nicolas Véron.



Presa de limbă franceză a publicat articole ample despre apariția *Întoarcerii huliganului*. De asemenea, juriul Premiului „Médicis“ a anunțat pe 13 septembrie că volumul lui Manea a fost trecut în lista de nominalizări la secțiunea „Carte străină“, concurînd cu autori precum John Updike sau John Von Duffel. Rezultatele urmează a fi făcute publice pe 30 octombrie.

„Întoarcerea huliganului va apărea, într-adevăr, anul acesta, în Franța, Olanda și China, anul viitor în Portugalia și Polonia. A doua ediție românească vine după epuizarea primeia și după excelente comentarii critice în presa culturală din țară, datorate, mai ales, unei noi generații de lectori“, declară Norman Manea „Suplimentului de cultură“, în preajma aniversării de 70 de ani.

Cel mai tradus autor român în străinătate se bucură de cronici elogioase în publicațiile franceze: „Le Point“, „Lire“, „L'Express“, „Le Monde“ (care-i consacră, de altfel, cel mai consistent grupaj), dar și în ziarul elvețian de limbă franceză „Le Temps“.

„Le Monde“ citează în titlul articolului cuvintele lui Norman Manea: „Acest exil dificil este, în același timp, un privilegiu“. „Vorbește englezește. Cu o anumită detașare... A învățat această limbă atunci cînd s-a mutat în Statele Unite ale Americii, acum mai bine de 20 de ani, căci în afară de limba sa maternă – româna – mai vorbește franceza și germana“, începe portretul publicat de celebrul cotidian.

„Amintiri în roșu și maro“ se intitulează cronică semnată de André Clavel în „L'Express“ – ediția din 31 august. Clavel îl numește pe Manea potențial laureat al Nobelului pentru Literatură, apreciînd *Întoarcerea huliganului* drept „o critică magistrală la adresa totalitarismului“. „Scăpat din două dictaturi și potențial cîștigător al Nobelului, autorul *Fericirii obligatorii* ne aduce prin *Le retour du hooligan* o carte magistrală despre tragedia țărilor din Est, despre exil, despre solitudinea scriitorului: călătoria sa în țara morților nu va întîrzi să devină o operă clasică a literaturii.“

În „Lire“, Philippe Coste numește cartea lui Manea „o capodoperă“. „Eternul străin“, titrează „Le Point“. „Roman salutat de marii literaturii, printre care și Philip Roth, *Le retour du hooligan*, al lui Norman Manea, apare, în sfîrșit, în Franța. De origine română, autorul a cunoscut ce poate fi mai rău din experiența europeană – deportarea într-un lagăr nazist, dictatura comunistă, exilul în Statele Unite. Un roman indispensabil!“

Cotidianul elvețian „Le Temps“ folosește un titlu-șoc pentru recenziile la volumul *Întoarcerea huliganului*: „Demonii României“. „Autobiografie dureroasă a unui autor care ar putea fi primul laureat român al Nobelului pentru literatură, *Le retour du hooligan* este o autopsie implacabilă a sistemelor totalitare“. „Va fi Norman Manea primul român care va primi Nobelul? Numele său este, într-adevăr, tot mai des citat de jurații de la Stockholm, nu doar pentru că este cel mai tradus autor al țării sale, dar și pentru că opera sa vizionară stă măturie a două dintre cele mai mari monstruoziități ale secolului XX: nazismul și comunismul. Cititorii francofoni îi cunosc puțin opera, dat fiind că numai două dintre cărți i-au fost publicate la Albin Michel la începutul anilor '90 – *Le Thé de Proust* și *Bonheur obligatoire*“, mai scrie „Le Temps“.

SEMNAL



„Dacă îl citești pe Borges frecvent și cu atenție, devii borgesian...“ (Harold Bloom)

O parte considerabilă din operele lui J.L. Borges scrise în colaborare au fost realizate împreună cu prietenul său de-o viață, A. Bioy Casares. În cazul celorlalte, Borges a fost, incontestabil, vocea întîi, iar printre ele *Cartea ființelor imaginare* ocupă un loc aparte, prin împletirea originală a erudiției cu fantasticul și livrescul. Selecția originală a temelor, subtilitatea comentariilor și, mai ales, stilul inconfundabil oferă o lectură nu numai de mult așteptată, ci și îmbătătoare.

„*Cartea ființelor imaginare* a lui Borges, acest inimitabil maestru argentinian, nutrește fanteziile noastre despre creaturi ce sfidează realitatea. Găsim în ea ficțiunea, mitologia magică în cea mai rafinată formă de expresie a lor.“ (Gabriel J. Perea)

„În *Cartea ființelor imaginare* pătrundem, din grădina zoologică a realității, în cea a mitologiei, unde Borges recrează experiențe literare, filozofice, istorice și chiar sacre, acoperind un larg spectru mitologic și cultural.“ (María Ángela Vázquez)

Jorge Luis Borges în colaborare cu Margarita Guerrero, *Cartea ființelor imaginare*, traducere și note de Ileana Scipione, ilustrații de Felix Aftene, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor „Jorge Luis Borges“, Editura Polirom, 336 de pagini, 42.50 RON

„Românul devine tot mai incult și mai superficial“

Interviu realizat de R. Chiruță

Ce beneficii concrete, în afară de cele mult clamate de imagine, va avea România după acest sommet al francofoniei care este organizat la București?

Francofonia a început ca un fenomen cultural, atunci când ea a fost pentru prima oară proclamată. Dar, odată cu președinția lui François Mitterrand, a devenit și un fenomen politico-economic. Nu mai e nevoie să spun că țările francofone, în frunte cu Franța, sînt în Europa sprijinitoarele politice ale României. Franța este unul dintre cei mai importanți investitori în țara noastră. Pe de altă parte, țările francofone, și când spun asta mă refer la Canada-Québec, la Elveția și la Belgia, au foarte multe interese economice în acest spațiu: uzina nucleară de la Cernavodă, băncile elvețiene și relațiile cu Belgia. Și economic deci, francofonia este un element pozitiv al României. Apoi, există mărturia investitorilor francezi și a angajaților români că le este mult mai ușor, datorită afinităților nu numai de limbă, dar și de mentalitate, să comunice între ei. Pentru că mentalitatea românească e mult mai apropiată de cea franceză.

Dar mai are francofonia căutare în România? Vă întreb plecînd de la două niveluri: politic și cultural. În primul caz, observăm o tot mai evidentă poziționare a țării pe o așa-zisă axă anglo-saxonă

Washington-Londra. Pe de altă parte, există o tot mai mare influență mai ales în rîndul maselor dinspre limba engleză și cultura americană, inoculată, desigur, mai ales prin producțiile hollywoodiene, dar inoculată.

Cred că, din punct de vedere cultural, legătura cu francofonia va rămîne, pentru că este o mare deosebire între franceza folosită pretutindeni în lume de non-francezi, și engleza folosită de non-englezi. Engleza asta e una comercială, nu are nimic cu engleza lui Shakespeare, a lui Dickens. Franceza, oricum ai vorbi-o, are legături cu franceza lui Voltaire sau Molière. Deci, cultural, franceza rămîne în picioare. Cei care vorbesc engleza nu folosesc această limbă de cultură.

Pe zona politică, sigur, există această axă importantă, pe care toate guvernele succesive au sprijinit-o și au afirmat-o. Și regimul Constantinescu, și regimul Bănescu, și regimul Iliescu, chiar dacă mai nuanțat, pentru că atunci relațiile cu Franța și Canada au fost foarte bine întreținute. Politic, în momentul de față, superputerea care este SUA dictează un anumit joc, dar superputerea care se anunță UE este impregnată de valori francofone, chiar dacă nu este o uniune francofonă. Din multe puncte de vedere, la baza stau valori ale francofoniei.

Ați declarat într-un interviu că și Franța datorează cultural mult României, nu doar invers, avînd în vedere numărul destul de mare de personalități pe care țara noastră le-a dat culturii franceze – îi numeați acolo pe Brîncuși, Tristan Tzara sau Cioran. Credeți că Franța este conștientă de această datorie?

Nu. Sigur că nu. Elitele franceze, da, francezul de rînd, nu.

Evident, nici eu nu mă gîndeam la francezul de rînd.

A, atunci, da. Elitele franceze recunosc asta. Un fost ambasador al Franței a ținut la noi, la Academie, o absolut remarcabilă cuvîntare care se numea *Acești români care au creat Franța*. Nu uitați că marele stilist al limbii franceze a fost Cioran, nu uitați rolul lui Eugen Ionescu, marii artiști care au dat identitate avangardei franceze. Francezul de rînd este însă mult mai superficial și mai incult decît era românul de rînd. Bine, că acum românul devine și el tot mai incult și mai superficial, asta-i altceva.

Ne integrăm și din acest punct de vedere printre vesticii ridiculizați de multe ori la noi pentru slaba lor cultură generală?

Nu e o tendință occidentală, e o tendință generală. Țările din Est stăteau mult mai bine la capitolul cultură generală, pentru că trebuiau să recupereze niște decalaje. Acum decalajele există, dar sînt mult



mai puțin accentuate în viața universitară, în viața academică, în viața artistică – și atunci intrăm și noi în această formulă. Cîndva, eu spuneam că noi sîntem un popor nu numai deștept, ca orice popor latin, ci și inteligent, școlit. Acum sîntem doar un popor deștept, cu mai puțină școală. Așa că nume din acestea care au fost mari în Franța sînt tot mai neștiute și în România.

Ok, dar merg mai departe și întreb: face ceva Franța ca să își plătească datoria culturală?

Nu, Franța în francofonie face foarte puțin. Marii susținători ai francofoniei, economic vorbind, sînt Canada, Belgia, Elveția. E un paradox. În întîlnirile mele cu doi președinți ai Franței, Mitterrand și Chirac, chiar le-am spus acest lucru.

Care este poziția dumneavoastră în raport cu deconspirarea oamenilor de cultură, a scriitorilor? Dosariada a scos la iveală nume importante, care au recunoscut sau s-au dovedit că au fost informatori. Chiar dumneavoastră ați fost acuzat de așa ceva.

Sîntem într-o situație tragi-comică. Dar dacă s-a început, s-a dorit această deconspirare, acum trebuie să se meargă pînă la capăt. Sînt unii dintre puținii care, pe baza unei delatțiuni, am dovedit că niciodată nu am avut legături cu Securitatea. Oamenii care se știu curați trebuie să reacționeze imediat. Acum cîteva zile s-a publicat ceva din dosarul meu din anii '60, în care se vede poziția mea, cum eram urmărit, ce făceam. Toate documentele sînt acolo. În momentul în care cineva a îndrăznit să îmi pună sub semnul întrebării onestitatea, am replicat. Găsesc că toată dosariada asta are la noi un specific național.

Adică?

Este făcută cu răutate, cu violență, pe principiul să moară capra vecinului. Se vede că sînt foarte mulți vecini cu capre rîioase.

Păi, ce capră a vecinului, că oamenii care sînt deconspirați provin mai mult din „sfera de influență” a Alianței D.A., din societatea civilă sau din presa care a susținut Alianța?

Da, dar ei nu se așteptau la asta. Eu, întîmplător, aveam bănuiele de mult asupra unor oameni. Mi-am dat seama din momentul în care am aflat că Piața Universității, în 1990, era plină de foști colaboratori și informatori ai Securității. Cum am știut? Am a-

juns atunci în fruntea televiziunii, iar colaboratorii mei de la TVR îmi arătau, la televizor, „Uite-l pe X, uite-l pe Y”, toți foști delatori. Aceștia strigau acum „Jos comunismul!”. Așa mi-am dat seama că e ceva putred în Danemarca. Sau mai era acel gen de persoane de mare lașitate, de notorie lașitate, care refuzaseră să semneze alături de noi scrisori către Ceaușescu pentru salvarea monumentelor, dar care după 1990 deveniseră mari personaje civice. Aveam unele bănuiele, pentru ca să îmi dau seama acum că mulți frustrați se dovedesc a fi foști turnători.

Cum comentați implicarea ministrului Adrian Iorgulescu în această dosariadă?

Sînt niște excese, nu trebuia să se bage. De exemplu, în cazul dosarelor preoților, este o problemă atît de gingașă! Nu trebuia ministrul Culturii să se bage într-o astfel de chestiune. Acum, chiar îi fac o scrisoare, că m-a invitat la o dezbatere despre arhive, la care nu pot să merg, că sînt în străinătate, dar îi spun acolo că trebuie să fie foarte echilibrat. Noi nu putem să fim altfel decît toată omenirea, există niște ani cît ele trebuie să stea închise – 30, 40. Nu putem noi să ne dăm mai isteți decît ceilalți.

Nu e un paradox că dumneavoastră, care spuneți că ați fost împotriva sistemului comunist, că ați scris acele scrisori de protest înainte de 1989, ați intrat în PSD, considerat un partid moștenitor al comunismului?

Ba da, e un paradox, mulți s-au minunat că eu, nepot de miniștri liberali și fiu de țărăniști, am intrat în acest partid. Dar o să vă răspund așa cum v-am răspund întotdeauna. N-am intrat pentru PDSR, pentru FSN, pentru PSD, eu am intrat pentru Ion Iliescu, și am rămas pentru Ion Iliescu, și voi pleca pentru el.

Dar Ion Iliescu este un fost nomenclaturist comunist.

Da, un fost comunist, însă un om de o cinste exemplară, care s-a transformat foarte mult, în care eu am crezut. Mulți mă vedeau în fruntea unei Opoziții, dar nu puteam să merg, în ciuda faptului că mă leagă un sentiment foarte strîns de prietenie de domnul Radu Cîmpeanu, am fost legat de Ion Rațiu. Dar nu vedeam în direcția aceasta un viitor al României. Eu am văzut că România are nevoie de o guvernare social-democrată. Ținta e liberalismul, dar nu acum.

„Ministerul Culturii nu mai există“

Mi-ați spus, înaintea acestui interviu, că din punctul dumneavoastră de vedere nu mai există Ministerul Culturii. Ce ați vrut să sugerați de fapt?

Da, așa am spus. Sigur, el există ca instituție și este condus de un ministru care este în domeniul lui un profesionist, spre deosebire de succesorul meu, care nu se pricepea la nimic. Am spus-o și atunci, nu o spun acum, când ea se află într-o situație mai grea. Adrian Iorgulescu este un compozitor profesionist, dar din păcate sentimentul meu este, și nu numai sentimentul, am și confirmarea, că neglijează celelalte zone în afară de cea muzicală. Desigur, e bine că se acordă atenție acestuia, dar pentru monumente, pentru zona de carte se face extrem de puțin.

De ce spuneți asta, doar ministrul anunță periodic noi și noi finanțări externe, cu sume mari? S-a vorbit la un moment dat de 250 de milioane de euro, de 80 de milioane de euro pentru Biblioteca Națională. Adrian Iorgulescu chiar a declarat că domeniul cultural nu mai are probleme cu banii.

Am auzit și eu acest lucru, dar nu se vede nimic. În momentul în care vor fi dați acești bani, veniți din nou la mine și stăm iarăși la discuții. Este foarte multă vorbărie. Ideea refacerii Bibliotecii Naționale este, după părerea mea, o mare greșeală. Pentru că respectiva clădire era depășită moral de mult timp. De asta eu nici nu m-am ocupat de ea și am propus o altă formulă.

Dar ce se poate face altfel cu clădirea, să fie scoasă la vânzare?

Să fie folosită ca depozit pentru bibliotecă, dar nu altfel, pentru că ea este uzată moral și material. Pe de altă parte, am văzut acum că este o mare grijă pentru Sibiu. Nimeni nu își mai amintește că proiectul Sibiu a pornit de la mine și de la colega mea luxemburgheză. Am luptat la Parlamentul European și am obținut acest lucru. Între timp, la Sibiu s-au făcut lucruri importante, grație Primăriei, dar implicarea



Fostul ministru al Educației, Alexandru Athanasiu, îi arată fostului ministru al Culturii cât de mult a progresat învățământul românesc

MCC este discutabilă, din cauza unor oameni care reprezintă ministerul. Ei sînt foarte în urmă cu proiectul. Și este un angajament pe care mi l-am luat ca ministru.

Un mic eșec m-ar dura teribil. Am totuși încredere, pentru că la Sibiu există teatrul, există Brukentalul, există niște oameni care pot să facă foarte multe lucruri.

REPERE:

- Născut la 22 mai 1939, în București
- Necăsătorit, doi copii
- Absolvent al Facultății de Istorie a Universității București
- Doctor în Științe Istorice în 1972
- 1963-1987 – cercetător științific la Institutul de Istoria Artei al Academiei Române
- 1972-1977 – director adjunct științific al Institutului de Istoria Artei
- 1990 – profesor la Universitatea de Arte din București
- 1990-1992 – director general al Societății Române de Televiziune
- 1992-2000 – două mandate de membru al Consiliului Național al Audiovizualului
- 1994-2000 – secretar general al Asociației de Studii Sud-Est Europene
- din 1995 – șeful catedrei UNESCO de Studii Sud-Est Europene din Universitatea de Arte
- 1995 – Rectorul Academiei de studii asupra istoriei culturii și religiilor
- din 2000 – rectorul Universității Media
- 2000-2004 – Senator, Circumscripția electorală Iași
- din decembrie 2000 – ministru al Culturii și Cultelor
- din 2004 este președintele grupului parlamentar al celor două camere pentru Adunarea Parlamentară a Francofoniei și unul dintre cei șase membri ai Biroului acestei adunări parlamentare, cu sediul la Paris.
- „Istoria Artei vechi românești”, Universitatea de Arte Plastice
- „Tipologia artei în Răsăritul creștin”, Universitatea de Arte Plastice
- Peste 15 lucrări de istorie, artă românească și europeană și circa 600 de articole în reviste din țară și străinătate
- *Bizanțul, Balcanii și Occidentul la începuturile culturii medievale românești* (Secolele X-XIV), Editura Academiei Române, 1974
- *Un mileniu de artă la gurile Dunării (400-1400)*, Editura Meridiane, București, 1976
- *Itinerarii medievale*, Editura Meridiane, București, 1979
- *Piatra celor trei prelați*, Editura Meridiane, București, 1979
- *Apel la istorie*, Editura Sport-Turism, București, 1980
- *Civilizația românilor între medieval și modern. Orizontul imaginii (1550-1800)*, I-II, Editura Meridiane, București, 1992
- *Drumuri spre ieri*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1992
- *900 zile de manipulare*, Editura Tinerama, București, 1994
- *Pictura murală moldovenească din secolele XV și XVI*, Editura UNESCO, București, 1995
- *România și Balcanicii în Civilizația sud-est europeană*, Editura Enciclopedică, București, 1999
- *Puțină Istorie*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999

Publicații

- „Istoria civilizației europene”, Universitatea de Arte Plastice
- *Puțină Istorie*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999



Deși nu s-a recuperat total după accidentul de motocicletă, premierul Tăriceanu a venit să sărbătorească 50 de ani de televiziune publică în România

Tudor Giurgiu – DJ-ul rebranduirii TVR-ului

Am 29 de ani. Din programele Televiziunii Române dinainte de revoluție îmi aduc aminte de purici, de figura luminosului dînd din mîină în direcția tot înainte, de desenele animate, de Corina Chiriac cîntînd *Strada speranței la parter*, de Angela Similea cu *hit-ul Casa mea e un cîntec cu acorduri ample*, de Duckadam. În rest, memoria mea televistică este destul de blurată. Albul și negrul mi-au marcat copilăria și, oricît m-am străduit, n-am înțeles niciodată de ce o comandantă de detașament nu poate veni la serbare cu ciorapi roșii. Roșu e roșu, nu e alb, mi-a zis învățătoare. Tare de tot!

Mihaela Michailov

Cînd am fost invitată la petrecerea dedicată celor 50 de ani de TVR, mi s-a spus să vin îmbrăcată în alb și negru. Cele două mărci cromatice care mi-au șampilat niște ani. Indicația vestimentară a constituit parola de acces la mentalul unei imagini uniformizante, sobre, încorsetate în șabloane, transmisibile prin discursuri paranoide care au mistificat coada la libertate. Albul

și negrul erau pe atunci, paradoxal, emblemele viitorului luminos. Dar, vorba cîntecului lui Tudor Chirilă – Au trecut ani... Și, în 2006, foarte mulți politicieni, artiști și tineri au putut sta de vorbă și dansa la o petrecere relaxată în curtea unei televiziuni cu rol de catalizator al timpului prezent, care, altădată, te înspăimînta numai cînd te apropiai de gard. Pentru că era, în cele mai multe cazuri, o platformă a plictisului. În ultimul an, TVR-ul și-a schimbat perspectiva apropierei de public, a devenit, hai să spunem, o instituție mai umană, mai conștientă de o noțiune fundamentală în orice dinamică de acest tip: spectacolul. Fără el, televiziunea este moartă. Sigur că mai sînt extrem de multe de schimbat, dar rebranduirea a început.

Dumitru Gorzo a creat o opincă

Tunelul prin care toți invitații au trecut la petrecerea *fresh* din 12 septembrie a fost declanșatorul perfect al memorării. Voci și imagini de altădată au apăsă pe butonul unui *cum era* ca să ne poată conecta la *cum este*. Con-

ceptul care a stat la baza regiei evenimentului a fost mixajul timpurilor, al elementelor muzicale, al detaliilor vizuale, al picioroangelor și omuleților din globuri albe etc. Dumitru Gorzo a creat o opincă, barometru al tradiției care intră în tehnologia consumistă, Gili Mocanu a jonglat cu unghiurile din care lumina reflectoarelor te transformă instantaneu în vedetă, Ana Bănică a recompus spațiul intim al unei sufragerii în care televizorul e așezat pe ancestralul mileu, instalația lui Daniel Gontz a rulat imagini-timbru ale Televiziunii Române. Vlaicu Golcea și Cristian Ștefănescu au conceput un proiect *work in sounds*, care se va desfășura de-a lungul întregului an, constînd în adăugarea unui element muzical din arhiva TVR în fiecare zi. Alături de ei, au participat la proiectul resuscitant Nicu Ilfoveanu, Vlad Nancă, cu un banner care surprinde irepetabilitatea unui moment-cheie – revoluția română –, Alexandra Croitoru, Emanuel Borcescu, Florin Ciulache, Luminița Mihai, Mircea Suciuc.

Încet, încet, TVR începe să poarte marca culorilor timpului tău, chiar dacă albul și negrul au făcut istorie. E loc și pentru ciorapi roșii.

Tinerii despre aventura dosarelor

Isterie colectivă sau necesitate? Cît de mult ne interesează lucrurile acestea? Mai putem să-i privim cu aceiași ochi și să avem încredere în ei știind că au trădat? Din punctul nostru de vedere, o persoană rămîne aceeași, chiar dacă aflăm că are dosar de informator?

Prima parte a dosarului realizat de Elena Vlădăreanu

Dosariada m-ar rezolva într-un singur fel

Dan Sociu

Activitatea asta, turnătoră, tre' să fi fost o mare plictiseală. Te întâlnești cu amicii la o bere, la un „ceai” dansant, și-n loc să te relaxezi, stai geană pe tot ce mișcă, le pîndești celorlalți reacțiile, replicile, îți faci „memouri” în cap, te stresezi cînd nu ai destul material, și dacă mai ai și-un deadline... Pe urmă vine partea redactării „notelor” – altă plictiseală, mai ales dacă nu ești genul grafo-man sau vreun Akaki Akakievici, și tot timpul ăla pierdut, și secretoșenia, mai ales asta, mie, care sînt cam gură-spartă, mi se pare foarte obositoare...

Nu iau în calcul și „chinurile morale”, pentru că, cel puțin la vîpurile care au colaborat cu poliția politică, nu prea văd cum ar putea fi suspectate de cine știe ce dos-toievskiană „conștiință torturată”, iar dovada e tocmai faptul că sînt persoane publice, că n-au sîrșit prin șanțuri, ospicii sau măcar într-un anonim onest. Și nici nu aveam cum, toți sînt dotați cu un instinct de conservare beton, spre deosebire de ratații, prăpădiții ăia despre care spune romancierul Radu

Aldulescu, în *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare*, că ei au ieșit în stradă și au făcut revoluția, jerpeliții, bețivii, „paraziții”, gunoaiele societății.

Nu cred în legea lustrăției, mi se pare profund nedemocratică și mi se pare doar o încercare a unor politicieni tineri de a scăpa de competitorii mai bătrîni. Nu cred că majoritatea românilor au fost răvășiți de „marile dezvăluiri” din ultima vreme și nici nu cred că au găsit vreun punct comun cu isteriile presei și ale intelectualilor. Dosariada nu mă rezolvă în vreun fel nici pe mine, din cîte îmi dau seama acum. Am totuși o curiozitate foarte personală legată de această poveste. Încerc de cîtiva ani să adun amintiri despre taci-miu, care a murit în '90, cînd eu aveam 13 ani. Sînt sigur că avea dosar la Securitate, era o persoană relativ cunoscută și influentă în tîrgul în care trăia. Mi-ar plăcea să văd, sub formă de proces-verbal, reconstituirea unei zile din viața lui. Aș citi-o cu mare emoție, indiferent cît de banală ar fi.

Și, da, i-aș fi puțin recunoscător turnătorului care s-a obosit să o scrie.

Is... iste... isteri...

Am să încep de aiurea: cred că cea mai eficientă formă de subminare a G8-ismului spălat și încrezător în consumismul fițos ar fi promovarea cu succes a mărcilor alternative. Nu, nu mă gîndesc la branduri călduțe, gen *fair trade* sau *ozone friendly*, ci la cele cu adevărat obraznice: Adibas, Powasonic, Plima, Heineker, Partidul Conservator ș.a.m.d. În cazul lor, vorbim de eficiență economică, dublată – încă – de eficiență subversiv-culturală. O subversiune obținută, paradoxal, printr-un efort pervers de imaginație din partea consumatorului, un efort ce compensează penuria de resurse creative a producătorului.

Cătălin Lazurca

Am să continui de-aproape: produsul (deconspirat al securismului e și el cît se poate de lucrativ în aria economică, iar pe tarlalele morale e, prin cîtiva reprezentanți culturali, cît se poate de subversiv ori măcar descumpănitor. Iar asta fără să presupună nici cel mai mic efort din partea beneficiarului de Securitate.

Mă trag și mai aproape: cu un ochi (stîngul, bineînțeles!) atent la mai sus pomenitul crepuscul al imaginației, voi examina cu celălalt cheștiunea supusă anchetei. Is... iste... isteri... Dar haideți să facem noi un mic efort, doar pentru a nu-i da satisfacție colaboratorului care, ieșind îmbujorat din sediul CNSAS, a rostit întîia oară cuvîntul. Un cuvînt pe care gîndirea leneșă a jurnalistului l-a preluat de-a gata, multiplicîndu-l în vorbă și scris și instaurîndu-l drept brand al cheștiunii. Haideți să ne imaginăm CNSAS-ul ca pe un fel de *sweatshop* (sînt sigur că se transpiră mult acolo) în care se lipește etichete dezonorante pe căptușeala de firmă a imprimărilor. Și haideți să nu mai discutăm problema în termenii pe care ni-i impun ei – colaboratorii – și să căutăm un nou cuvînt, la fel de bine-simțit. Să zicem: isterie.

Spre deosebire de vechiul termen, ce conținea o ambiguitate neproductivă și peyorativă (cine sînt east-ericii? cei care vād securiști și colaboratori peste tot? dar asta e paranoia! cei care spun că altele erau vremurile, iar ei erau alți oameni? păi, asta e schizofrenie! cei care spun că și-au slujit țara? asta e megalomanie!), așadar, spre deosebire de ister... hm!, isteria mea e dătătoare de speranțe.

În Romînia isteriei mele, securișty cer azil politic în (Ay!) Cuba

Voi începe cu un scurt istoric al isteriei mele. La început, am manifestat doar reacții de aversune față de unii dintre cei dovediți ulterior ca turnători. Mă irytau (pînă la a-mi da presimțiry) verbiajul belicos al lui Carol Sebastian (Sebeszteyn), mătușeala culturală (ah! Ferdurdurke) a Monei Muscă, yehovismul mediatic al unor Dan Ciachir ori Iustin Marchiș. Pe Sorin Antohi îl vedeam rar și, deși spunea cam aceleași lucruri precum ceilalți moralșty TV, îi savuram accentul de Iassy.

Acestea au fost, ca să zic așa, primele sîmptome. Dar lucrurile s-au agravat între timp. Acum, isteria mea își dorește mai mult, țintește departe și turează la maxi-



mum motoarele imaginatsyiei. Isteria mea ar dori să vadă prăbușindu-se întregul edificiu al intelighentsyiei, jurnalistic și politichyiei noastre moralizatoare. Ar dori să fie descoperite dosarele de Securitate ale tuturor inșilor lipsiți de imaginație, din pricina cărora nu mai putem vorbi normal. Ale tuturor celor care aleargă de la un studio TV la altul, doar ca să prindă pauzele dintre repricele de publicitate și doar pentru a-și promova propriul ego. În Romînia isteriei mele, securișty cer azil politic în (Ay!) Cuba, iar colaboratori lor apar la TV cu chipul în *blur* și doar ca să prezinte starea vremy. În Romînia asta, scriitori nu mai scriu editoriale, ci, pentru bani, cărți poliștye. Și răs-pund numai la anchetele din „Supliment” în care-s întrebați despre prima iubire și jucăriile de altădată.

De-a vrăjitoaca prin dosarele Securității

Isterie colectivă, sigur. Pornită, în mod evident, din necesitate. Nu înțeleg însă de unde a sărit scînteia și în ce direcție se îndreaptă pălălaia purificatoare. Vreo două săptămîni presa a vuit cu notele informative ale Monei Muscă. În capul acesteia s-au spart, parcă, toate borcanele cu furie înăbușită, pusă la conservat în 45 de ani de comunism și în 16 ani de democrație fără lustrare și fără țapi ispășitori.

Cătălin Sturza

Mesajele unor intelectuali care s-au trezit, peste noapte, să arunce cu bolovani de pe piscurile purității și moralității eterice au ațîțat și mai rău vîlvătaia inchiuzitorială și furia mulțimilor. A urmat, pe ici, pe colo, cite un politician – Mircea Ionescu Quintus (PNL), Dan Voiculescu (PUR) și Vadim Tudor (PRM); în cazul ultimilor doi, relația cu fostul regim e atît de evidentă, încît nu înțeleg ce mai e de discutat –, o judecătoare, Florica Bejinaru, și cite un intelectual – Justin Marchiș și Sorin Antohi, care a simțit nevoia să-și scoată din dulap scheletele, în văzul opiniei publice, în ultimul ceas. Și o doamnă Lavinia Șandru, care tot scoate din mîneacă informații de la surse secrete (că tot vorbeam de scînteie). Cam atît. Promisiuni cu alte dosare, de politicieni, de jurnaliști, și un CNSAS care dă din colț în colț, unde e nevoie de vo-



tul a cel puțin 9 membri pentru a pune ștampila de colaborator.

Dacă ne interesează pe noi, tinerii? Evident că da! Subiectul ne interesează pe noi, după cum am mai scris și în alte rînduri, mai mult decît pe oricine altcineva. Pentru că cei care vom mai petrece mulți ani, de voie, de nevoie, în mediul infestat de regimul odios sîntem noi. N-am ales să plecăm în țări mai ferice, măcar să facem curățenie acolo unde locuim. Cînd dai cu mătura însă, nu îndeși praful sub covor lăsînd mizeria de doi coți pe deasupra. Deci: mai întîi șefii Securității, apoi ofițerii (Pleșiță, Merce, da, s-a mai spus, i-a pomenit și domnul Liceanu, cînd s-a mai potolît), apoi torționarii și mai la urmă informatorii. O inchiuziție oarbă, care prinde de guler și urcă pe rug pe cine se nimerește, doar pentru a potoli setea de capete a gloateilor, și un sobor de intelectuali buimaci, care își aruncă discursurile vitriolante acolo unde arată degetele inchiuzitorilor nu ne ajută cu nimic. Între timp,

văd că subiectul și-a pierdut din interes: generalul Bădălan a fost trecut în rezervă, sindicatele din învățămînt pun de-o nouă grevă. Nu-i bine. Campania anti-securitate trebuie dusă pînă la capăt, însă nu sub forma dosariadei.

Nu avem nevoie să vină Uniunea Europeană

Lucrurile trebuie făcute metodic: de ce e nevoie, de exemplu, să se voteze la CNSAS chestiunea poliției politice? Cum pot fi trei oameni de acord cu existența unui dosar de colaborator și alți trei împotriva? E ca și cu hainele noi ale împăratului – unii le văd, alții nu prea? Nu avem nevoie să vină Uniunea Europeană, cum scria un poet într-un cotidian central, să ne deratizeze bătaura. O putem face și noi. Soluția dosarelor publicate pe Internet e simplă și la îndemînă. CNSAS-ul ar putea să stabilească însă prioritățile: care sînt tartorii cei mari și cine rămîne la urmă. Apoi, după ce

fumul din presă se va risipi, ziariștii nu au motive să se oprească: subiectul trebuie readus, în permanență, în atenția opiniei publice, în anii ce vor urma, fără a lăsa însă oamenii politici să profite de el pentru a arunca cu ouă clocite dintr-un partid în altul. Și limitînd comentariile veleitarilor care se trezesc că se pricepe și la gripă aviară, și la politică, și la istorie, și la agricultură dacă e rost de cîteva prim-planuri, la televizor. Nici un cadru legislativ riguros, o lege a lustrării pusă la punct și trecută anul acesta prin Camere, nu ar strica.

Vorbesc la modul ideal, de lucruri pe care e ușor să le pui pe hîrtie, dar pe care este infinit mai greu să le strecori prin sîta bizară a jocurilor noastre politice. Însă două idei sînt esențiale: campania nu are voie să se oprească, iar cei tineri, cărora li se adresează întrebările acestui dosar, nu au voie să stea pe margine: orice gest înseamnă ceva, chiar și unul utopic, de tipul textului de mai sus.

„Cei de care îmi este scîrbă sînt aceia care acum ne mînjesc prin impertinența lor“

Aspectul „isteric“, chiar dacă într-un fel există, este secundar și sper să nu transforme o problemă serioasă precum cea a dosarelor de Securitate într-un „scandal“ mediatic sau, mai rău, să revenim la psihologia discursului demascator. Este nu doar normal, dar și salutar să știm cine sîntem cu adevărat și trebuie să știm cît mai mult, dar aceste dezvăluiri ar trebui să fie ambalate decent, dacă nu chiar într-un lîntoliu aseptice, nu spoite în culori țipătoare și scoase prin urbe sub titlul: „Hai să vezi cine a mai turnat“.

Raluca Dună

Nemții își pun și acum cenușă în cap pentru ce a făcut Hitler, și-au asumat o vină istorică, noi rîdem, ne dăm coate sau tăcem – la doar cincisprezece ani de la căderea unui regim poate la fel de odios – atunci cînd se mai descoperă că unul sau altul a colaborat cu Securitatea. Vom deveni astfel cu toții odioși, printr-o tăcitate acceptare. Și de fapt chiar această posibilitate îmi repugnă, mă revoltă. Pentru că mesajul pe care ni-l servesc acum colaboratorii e acela al unei complicități generale, care ne condamnă și ne absolvă deopotrivă, în grup nediferențiat. Nu e un truc nou, îl cunoaștem din literatura de dinainte de 1989. E o idee pe cît de abominabilă, pe atît de perversă, care ne va împiedica să avem o conștiință civică ori națională normală.

Sînt trădători de diverse grade și fiecare caz trebuie judecat diferențiat. Sînt oameni care nu pot fi arătați cu degetul, cei care au făcut pușcărie politică și acolo, sub tortură, au fost „convinși“ sau cei cărora le-au fost amenințate familiile. Dar cei care trebuie judecați (moral, căci doar despre o asemenea judecată e vorba), cei de care mie îmi este scîrbă sînt aceia care au profitat, s-au mînjit și acum ne mînjesc prin impertinența lor, prin felul în care se autolegitimează. Unii, dînd lecții de pe fotolii confortabile. Alții, îmbrăcați în piei de lupi moraliști, sfîrtecînd în dreapta și stînga. E de mult momentul ca spectacolul cu mascați să se încheie. Mi se pare normal să știm adevărul despre toate personalitățile vieții noastre culturale, politice, civice. Și nu mă refer la scriitori, pentru că opera rămîne aceeași, indiferent de ce aflîm despre biografia autorului. *Toba de tinichea* o să ne placă la fel de mult, chiar dacă nu o să-i mai credîm pe Grass ca om. Mă refer la cei care au avut și au un cuvînt de spus în spațiul public românesc, care impun valori, care fac opinie, care imprimă mode, care ne formează. Sau ne deformează. Despre ei vreau să știu dacă sînt ceea ce par. Identitatea noastră socială și culturală s-a definit în raport cu unele modele, credînd anumite persoane. Ca tînăr intelectual, născut în comunism și format într-o democrație ambiguă, cer, dacă se poate spune așa fără patetism, dreptul la o istorie reală.



„Nu pot eu să îi judec pe cei ce «au comis-o» atunci“

Tudor Crețu

Ai mei au fost deportați în Bărăgan, acuzați, ca alți bănașeni bogați, că sînt *chia-buri*. Prima curiozitate de copil, în ce privește dosarul cuiva, a fost să aflîm cine a nume din satul cu pricina mi-a trecut bu-nicii pe listă, a informat, turnat și decis soarta lor. Aș fi fost, pe la 10 ani, în stare să-i sparg ferestrele cu nuci. Apoi furia mi-a trecut. Era, desigur, copilărească. Dar înverșunată. Azi mă uit în jur și văd cite mizerii se petrec în vremuri „normale“, cite escrocherii și cite compromisuri și îmi dau seama că nu pot eu să îi judec pe cei ce „au comis-o“ atunci: cînd fri-

ca, ideea că nu se mai termină cu comunismul etc. tre' să fi fost obsesive. Sigur, e cu atît mai mare respectul pentru cei ce și-au menținut coloana dreaptă. Aproape c-am, pentru aceste coloane, la fel de mult respect ca pentru Coloana lui... Brîncuși. Și trebuie avut. Ei, cei ce au trecut *de și prin* proba morală a celui timp au, înaintea tuturor, dreptul de a se constitui într-o instanță, de a incrimina. Dar cei mai mulți nu o fac. Și asta spune ceva.

Dosariada a devenit, la noi, un joc politic. Cu dosarele ca obiecte de magie prin care poți influența, de la distanță, comportamentul celui vizat. Desigur, o magie neagră, adică șantaj. Și nu numai: se

plătesc polițe etc. Dar trecem peste: dincolo de asta e esențial ca igienizarea să se producă. Ca procesul acesta de purificare să opereze măcar simbolic. E ca și cum ai stoarce puroiul: nu e decît una dintre operațiunile vindecării de comunism.

În ce-i privește pe cei din jur: voi face, cît de curînd, hîrțile de rigoare spre a vedea dosarul tatălui meu, fost lector universitar. Nu mă gîndesc, deocamdată, la ce surprize aș putea avea aflînd ce informatori a avut prin preajmă și ce funcție ocupă aceștia, acum, în, mai ales, Timișoara. Am bănuielele mele. Sper să-mi fie infirmate. Sper.



timisoara mercy 7 iulius mall
iasi iulius mall
bucuresti arthur verona 13 edgar quinet 9 anador center

cărțiaresti
carte, ceai, muzică, dichis



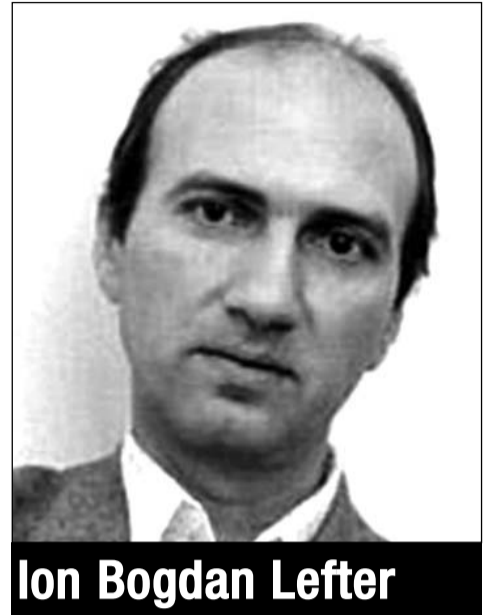
Ruxandra Cesereanu



Adrian Iorgulescu



Adrian Cioroianu



Ion Bogdan Lefter

Din nou despre dosare în „Suplimentul de cultură“

Am continuat în ediția din 15 septembrie a emisiunii „Suplimentul de cultură“ să vorbim despre impactul pe care îl au deconspirările din rândul intelectualilor cu ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, scriitoarea Ruxandra Cesereanu, istoricul Adrian Cioroianu și criticul literar Ion Bogdan Lefter. „Suplimentul de cultură“ se poate asculta în fiecare vineri, de la ora 19.10, la Radio Iași, precum și pe site-ul revistei – www.supliment.polirom.ro. (Grupaj realizat de Anca Baraboi și George Onofrei)

„N-ar trebui să-i știm și pe cei care au deturnat conștiințe?“

Miercuri, 13 septembrie, ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, a publicat în cotidianul „Adevărul“ o scrisoare deschisă, intitulată „Colaboraționistii“. Întrebarea în jurul căreia a fost construită scrisoarea a fost: „Moralmente, este mai culpabil turnătorul sau culturnicul?“.

„Eu sînt de acord să se termine întii curățenia în lumea politică, dar nu cred că lucrurile trebuie puse neapărat într-o ordine de preferințe. Nu văd de ce Consiliul Național de Studiere a Arhivelor Securității (CNSAS) nu s-ar putea ocupa și de lumea culturală. Dar mă întreb, dacă tot vorbim de curățenie morală, n-ar trebui să-i știm și pe cei care au deturnat conștiințe? Pentru că aici se găsesc mulți dintre formatorii de opinie.“ Adrian Iorgulescu a explicat ascultătorilor ce înțelege domnia sa prin „culturnic“, unul dintre termenii-cheie ai scrisorii. „Sînt oamenii care au făcut, cred eu, la fel de mult rău cum au făcut și turnătorii... Spre deosebire de turnător, care ședea în umbra conspirativității și semna sub nume conspirativ, ceilalți s-au bucurat de privilegiu, de onoruri, au stat în lumina rampei. Este un gest de sănătate socială acesta pe care îl propun eu“, a declarat Adrian Iorgulescu în emisiunea „Suplimentul de cultură“.

„Vinovăția trebuie înfățișată gradat“

„Dosariada – miza și riscul“ se intitulă analiza semnată de Ruxandra Cesereanu în ediția de luni, 11 septembrie, a „Cotidianului“. Deconspirarea ar fi, în opinia universitarului clujean, „spectacolul micilor români“. Autoarea a fost invitată rubricii „Articolul săptămînii“.

Cesereanu afirmă în text că, deocamdată, sînt „dați în vileag“ doar indivizi colaterali. Am întrebat-o dacă Sorin Antohi intră în această categorie. „Evident că mă refeream și la el atunci cînd vorbeam despre faptul că un anumit cărturar șantajat să colaboreze nu este la fel de vinovat ca ofițerul de Securitate care l-a racolat. Miza era tocmai de a nuanța – nu doar între categoriile delatorilor care au existat în România, dar și de a tranșa pe felii de vinovăție ceea ce au făcut primii responsabili în regimul comunist, adică nomenclaturistii și ofițerii care au lucrat în Securitate și oamenii pe care i-au silit să colaboreze. Sigur că nu există un criteriu științific de a stabili această vinovăție.

Dar există criterii moral-psihologice sau moral-umane. Eu făceam în textul meu o clasificare a delatorilor în trei tipologii: cei zeloși, care se considerau buni români prin ceea ce făceau, cei fricoși sau lași, care nu au avut curajul să refuze racolarea lor din varii motive, nefiind neapărat șantajați, și, în fine, a treia categorie, cei care au fost șantajați la propriu să colaboreze – și aici intră foștii deținuți politici, deși ei au fost în principal victime ale regimului. Ar mai fi aici un criteriu, pe care eu nu l-am discutat în articol: criteriul financiar, cine a fost plătit și cine nu. Asistăm totuși la o cacealma. Primii care ar trebui să iasă la iveală în dosariadă sînt membrii fostului aparat politic. Ei sînt primii vinovați și eminențele cenușii care au tutelat acest sistem. Nu trebuie minimalizată nici vinovăția acelor care au devenit delatori, dar trebuie înfățișată gradat, altfel tinerii din ziua de astăzi riscă să nu mai înțeleagă nimic.“

„În toată această poveste se trece de pragul decenței“

Circulă în mediile intelectuale de ceva vreme o listă cu cei presupuși a fi turnat. Asistăm în acest moment la o vîntătoare de vrăjitoare?

Adrian Cioroianu: Nu neapărat, dar este dezvoltarea urită a unei nevoi de cunoaștere pe care toți o resimțeam după 1990. Să nu uităm că tocmai intelectualii sînt primii care au cerut adevărul. Și acum era cumva normal ca și ei să fie parte din această poveste. Din acest motiv nu cred că e surprinzătoare lista despre care vorbim, ci surprinzătoare trebuie să fie altceva: tendința acestei elite culturale de a se declara oarecum mulțumită în măsura în care află ceva despre propriul său trecut, uitînd pînă la urmă că mult mai importantă ar fi aflarea celor care au co-

mandat totul. Evident că este interesant să îți vezi un prieten, un coleg de redacție pe lista foștilor colaboratori, este dureros, mai ales că unii dintre aceștia nu făceau decît să-și toarne prietenii. Dar nu trebuie să pierdem din vedere totuși că Securitatea servea Partidul Comunist, și nu invers. E un lucru pe care în primul rînd intelectualii din această țară nu ar trebui să îl uite.

Cum găsiți reacțiile intelectualilor în cazul Antohi, mai degrabă dispuși să ierte?

Intelectualului nu îi place neapărat să condamne, lui îi place să afle de cineva. În schimb, ceea ce realmente cred eu că e de condamnat, și în cazul lui Sorin Antohi, care mi-a fost coleg la Facultatea de Istorie, este

tăcerea, ca și la Carol Sebastian. Asta este ceea ce mă întristează. Ei oricînd ar fi spus-o, ar fi fost iertați, cum probabil vor fi iertați și acum. Categorie, eu sînt de partea iertării. Dincolo de critica pur verbală, e rostul societății să penalizeze, e rostul celor care l-au citit pînă acum pe un intelectual să nu-l mai citească. Transparența nu se confundă cu lipsa de decență. Pentru că în toată această poveste a dosarelor se trece de pragul decenței.

Pe termen mediu, ce credeți că se va întîmpla cu imaginea breslei?

Nu cred că se va schimba. În fond, boala ce macină mediul intelectual românesc e una mai veche, care n-are neapărat legătură cu dosarele. Este

o lipsă de solidaritate vizibilă, poate și înainte de 1990, dar în orice caz mai mult după. În comunism, intelectualii întrețineau între ei un fel de rețea subversivă pentru că aveau impresia că toți au un inamic comun: regimul, care le cenzura cărțile sau operele plastice. După '90 a început o goană – care nu e neapărat competiție – după sprijin politic, un lucru pe care eu îl constat și din terenul celălalt. Sînt foarte mulți intelectuali care caută sprijin politic pentru că au impresia că numai în felul acesta pot să răzbească. Raroarii intelectualii își mai citesc unii altora cărțile, de regulă premiile se dau între prieteni, elogiile se fac la noi. Există un spirit de gașcă, nu de castă.

„Societatea românească a ieșit din comunism cu merite însemnate“

Ion Bogdan Lefter

Statistic vorbind, nu este relevant cazul lui Sorin Antohi și nici al oricui altcuiva, pentru că nu avem o imagine generală. Astăzi putem avea impresia că datorită citorva nume deconspirate constatăm un fenomen al turnătoriei în rîndul intelectualilor. Dacă vor fi făcute studii mai serioase în arhivă, miine s-ar putea să realizăm că fenomenul a avut proporții restrînse. În oglinda cazului Antohi însă se răsfrînge o psihologie care, pe lîngă ceea ce o face individuală și reductibilă, are și trăsături psihologice mai generale, se răsfrînge în aceeași oglindă și mecanismul Securității, lumea întreagă în care am trăit pînă în 1989. Și în legătură cu mărturisirea lui Sorin Antohi, și cu celelalte cazuri de pînă acum, nu foarte multe, s-au pronunțat și critici extrem de dure, dar s-au exprimat și opinii mult mai moderate. Impresia mea, pe ansamblu, dacă ne gîndim la cazurile mai vechi – Alexandru Paleologu, Dan Amedeo Lăzărescu –, apoi la cele aduse mai recent în discuție, unele cu ceva dezvoltări și de mai demult – mă gîndesc la Constantin Noica, Augustin Buzura, părintele Iustin Marchiș, Sorin Antohi și alți cîțiva –, este că în această zonă nu sînt de găsit nici torționari, nici purtători de vini foarte mari. (...) Aud și eu de existența unor liste, dar nu le-am văzut. Nu-mi imaginez că o să apară sute sau mii de nume. Intuiția mea îmi spune că fenomenul a avut proporții mult mai mari decît aflăm acum din aceste dezvoltări. În ce fel are de suferit imaginea publică a intelectualului, imaginea pe care și-o fac cei care se uită la televizor și văd că se dezbate aceste lucruri – asta e altceva. Este posibil ca aceasta să iasă mult mai șifonată decît ar fi cazul sau decît ar merita. Dacă ne întorcem efectiv în timp și vedem cum arăta epoca, atunci ne vom aminti că rezistența aceasta prin cultură, pe care unii o blamează astăzi, a însemnat enorm și a mobilizat zone ale populației, a oferit valori alternative, a oferit ceea ce sociologii numesc o contracultură, care a însemnat foarte mult. A fost aici în România un regim comunist mult mai dur decît în țările vecine nouă. Este valabilă în continuare, din punctul meu de vedere, interpretarea potrivit căreia societatea românească a ieșit din comunism cu merite însemnate și mare parte a celor care au combătut pe frontul culturii au ieșit cu fruntea sus.



Mihaela MICHAILOV

DANS 100%

My Disco Body

Acum o lună am fost într-un club în care se dansa. După vreo oră de zbîntuială, mi-am dat seama că, deși aproape lipiți, toți cei care dansau se mișcau amețitor în legea lor și că puntea interacțiunilor avea multiple denivelări. Autismul de discotecă se instala inevitabil. Fiecare melodie era ca un declanșator al potențialului de agitație din corp.

Un grup de tineri intră în scenă. Cîteva secunde nu fac altceva decît să stea. Pe loc repaus. Apoi, încet, încet, se mișcă. Lent, sacadat, rapid, trepidant. Un dans alienant, halucinant de la un moment dat încolo, care fixează *apropierea în cercul îndepărtării*. Atingeră, dacă există, este întâmplătoare și fără urme. Tot ce vezi e o piață de desfacere a corpurilor eliberate de orice inhibiții, relaxate, necenzurate de o coregrafie care să-și impună propriile reguli. Momentul în care corpul începe să transpire, modificîndu-și fiziologia, susține o evoluție de ritm personal și un *crescendo*.

Văzut din exterior, corpul pare un titirez în vrie continuă, care își stabilește vectorii de mișcare în funcție de două axe ritmice: axa muzicală și axa metabolismului interior. Ritmul sonor calcă accelerația corpurilor și le obligă să recepteze fiecare alternanță muzicală. De altfel, muzica este cea care dă tonul corpului, care îl incită să se deschidă spre ceea ce aude și să se închidă totodată în propriul perimetru de dans. DJ-ul Ion Dumitrescu stimulează traiectoria trupurilor în spațiu, pendularea pe loc sau parcurgerea amețitoare a spațiului.

În spectacolul conceput de Maria Baroncea și de Eduard Gabia, autoreferențialitatea este totală. Corpul se întoarce de fiecare dată la succesiunea de mișcări care îl compun și-l definesc, deși, și aici paradoxul este perfect, senzația de maximă comunicare cu cei din jur pare totală. De fapt, această senzație este extrem de perversă, iar exhibarea mișcărilor într-un tempo năucitor nu are nimic de-a face cu o comunicare autentică. *Alături de* nu înseamnă *împreună cu*. În realitate, corpul este într-o deplină intimitate cu el însuși, dar și într-o deplină însingurare, într-o buclă care se rotește în jurul lui și care îl autoconservă. E ca și cum ai juca tenis cu fața la perete. Mișcările-mingi revin mereu la corpul-rachetă. Discologreea corpurilor se transformă, automat, într-o disco-alienare.

100% Dans scanează corpul de discotecă, *corpul de noapte cu noapte*, corpul în aliajul celor mai libere și explozive impulsuri ale lui. 100% Dans este ca o hartă corporală care trece peste granițe impuse și își retrocedează lejeritatea ca principiu motric: „Limbajul mișcărilor nu este în nici un canon coregrafic, nu aplică legile ritmului intențiilor de mișcare, cel puțin nu în mod conștient. Nu există dansatori buni sau proști. Nu există mișcări greșite. Nu există repetiție voită, ci poate doar întâmplare. Există doar prezent, un prezent care ne face să ne mișcăm... Oamenii dansează pentru că există” (Eduard Gabia). Această unică motivație și determinare accentuează *target*-ul corpului: acela de a se simți bine, de a se consuma pînă la epuizare, de a nu ține cont de nimeni și de nimic, de a dezamorsa plictisul (vezi Peter Brook, *Le Diable c'est l'ennui*).

100% Dans este un spectacol căruia îi lipsește doar un mic clic, ceva care să meargă dincolo de ceea ce expune, să te ducă mai departe decît simpla enunțare, foarte bine realizată, de altfel.



100% Dans. Concept: Maria Baroncea și Eduard Gabia. DJ: Ion Dumitrescu. Coregrafia și interpretarea: Maria Baroncea, Carmen Coțofană, Florin Flueraș, Mihaela Dancs, Iuliana Stoianescu, Paul Dunca, Ionuț Stana, Florin Fieroiu, Cristian Nanculescu, Daria Gabor, Maria Mora, Luiza Neumayer, Ana Costea, Emanuel Ionescu. Premiera: 14, 15 septembrie



SCRISOARE PENTRU MELOMANI

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga
„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Șostakovici, boxerul cu mîinile legate

La 25 septembrie se împlinesc o sută de ani de la nașterea lui Dmitri Șostakovici. Un compozitor de geniu și o figură umană adesea chinuită. Evit – cu greu, recunosc – să mă gîndesc ce s-ar fi întîmplat dacă Șostakovici ar fi fost eroul muzicii românești. Cîți RONbespiერი ar fi sărit zilele acestea să-l demaște... Întîmplarea face să se îplinească o cifră rotundă, treizeci de ani, și de la moartea lui. Nu s-a odihnit în pace nici după moarte. În anii '90 s-au purtat „războaie șostakoviene”, s-au scris cărți întregi, contestînd sau apărînd veridicitatea spuselor sale, așa cum au fost consemnate sau, se spune, doar compilate în memoriile atribuite lui și publicate în 1979, în Occident, de muzicologul Solomon Volkov.

În vara anului 2002, la Festivalul Șostakovici organizat de elvețieni la Zürich, am avut plăcerea de a-i cunoaște pe dirijorul Genadi Rojdestvensky și pe soția lui, pianista Victoria Postnikova. Amîndoi au evocat cu un soi de nostalgie întîlnirile lor cu un Șostakovici cînd exuberant, cînd meditativ și retras, la Moscova sau într-o stațiune de odihnă în Estonia. Rojdestvensky povestește că l-a întîlnit prima dată pe compozitor după moartea lui Stalin, atunci cînd i s-a cerut să-l înlocuiască la pupitru pe dirijorul Samoil Samosud, bolnav. Șostakovici l-a invitat în apartamentul lui din Moscova și i-a propus să treacă amîndoi prin partitura concertului, *Simfonia a 10-a*, fără comentarii, cîntînd doar împreună transcripția pentru pian la patru mîini a simfoniei. Partea întîi au cîntat-o fără probleme, dar la a doua, Scherzo, cunoscută și ca portretul lui Stalin, Șostakovici a cîntat din ce în ce mai repede, accelerînd aproape isteric, pînă s-au oprit amîndoi, rîzînd, în mijlocul mișcării. Au re-luat-o într-un ritm mai lent și nu a fost nevoie de explicații, își amintea Rojdestvensky, vorbind de „șansa” pe care a avut-o de a-l auzi pe Șostakovici interpretîndu-și simfonia. În fiecare notă, în fiecare grup de note, aud geniul compozitorului, spunea Rojdestvensky. L-am întrebat atunci ce i-ar spune unui tînr nefamiliarizat cu epoca stalinistă pentru a-l introduce în muzica lui Șostakovici. Răspunsul lui, despre care v-am mai scris, a fost: „Să nu se mărginească la muzica lui Șostakovici, să cunoască și istoria Rusiei. Șostakovici este cronicarul timpului său...”.

Cronicar este cuvîntul care revine cel mai des atunci cînd muzicienilor generației lui sau celor care l-au cunoscut, mai tineri fiind, li se cere să-l caracterizeze. Toți insistă însă că, dincolo de geniul muzical, Șostakovici a fost un om ca oricare altul, că nu a fost nici un sfînt, nici un disident și că graba unora de a-l picta, pe el și epoca sa, doar în alb și negru este lipsită de orice sens. Omul pe care cenzura stalinistă încerca să-l strivească pentru prima oară în ia-



nuarie 1936, decretînd opera *Lady Macbeth din Mzensk* drept „cacofonie în chip de muzică”, replica atunci indirect, spunîndu-i lui Isaak Glikman, unul dintre cei mai buni prieteni: „Chiar dacă mi-ar tăia amîndouă mîinile, voi continua să compun muzică, țînd tocul între dinți”.

Nu a fost nevoie, a fost păstrat în viață și exploatat propagandistic, ori de cîte ori Stalin a găsit-o necesar.

Lăsat în viață în epoca de epurări masive, după episodul condamnării operei sale, era pedepsit pe tăcute și, pentru a evita măsurile „administrative” cerute de cenzură, compozitorul anunța că renunță la premiera celei de-a patra simfonii. Simfonia avea să fie cîntată abia treizeci de ani mai tîrziu. În mod aproape identic, după ce avea să fie condamnat în februarie 1948 pentru „formalism”, concertul său de vioară, pe care apucase să-l prezinte la Conservator, devenea tabu. Premiera lui avea loc abia în 1955...

La prețul supraviețuirii avea să se adauge, pe lîngă un oratoriu, *Cîntecul pădurilor*, al cărui text îl proslăvea pe Stalin, participarea compozitorului, în Statele Unite, la „Conferința științifică și culturală pentru pacea lumii”. Stalin îi ceruse expres să se alăture delegației sovietice. Locul reuniunii inițiată de Kominform era Hotelul Waldorf din New York.

Poate că odată se va scrie despre Șostakovici ca obiect al războiului rece. Confe-

rința celebră de la Hotelul Waldorf, se știe mai puțin, a fost și ocazia primei confruntări între intelectualii captivi și captivați de orientarea pro-sovietică și intelectualii ce aveau să li se opună, timp de decenii, conștient sau manipulați de „Congresul pentru libertatea culturii”, organizația creată și finanțată de CIA după declanșarea războiului rece pentru a combate comunismul. Șostakovici avea să fie atunci „mielul sacrificat”, cum reamintește, într-o remarcabilă carte despre războiul rece cultural, cercetătoarea britanică Frances Stonor Saunders. Cel care l-a executat a fost chiar un compozitor rus din emigrația albă, Nicolas Nabokov, devenit cetățean american în 1939. Nabokov îl întreba atunci pe Șostakovici, nici mai mult, nici mai puțin, dacă este de acord ca muzica lui Paul Hindemith, Arnold Schoenberg și Igor Stravinski să fie interzisă în Uniunea Sovietică, din moment ce un articol din „Pravda” îi caracterizase pe cei trei drept „obscuranțiști”, „formaliști decadenti burgezi” și „lachei ai capitalismului imperialist”. Un Șostakovici cenușiu la față se ridica și murmura în rusă ceea ce umbra lui kagebistă îi șoptise la ureche: „Sînt complet de acord cu declarația din «Pravda»”. Pe bună dreptate, Saunders comentează în cartea ei: „Nabokov boxa cu un om care avea mîinile legate...”.



Răzvan ȚUPA

MUZICĂ PE LITERE

Dylan: Timpuri moderne, dar încă „în putere“

A lansat 44 de albume pînă acum. *Modern Times*, apărut pe piață în luna august a acestui an, a fost albumul pentru care Bob Dylan a intrat pentru a 31-a oară în studioul de înregistrări.

Anul acesta, în timpul unui interviu pentru revista „Rolling Stone”, reporterul a încercat să surprindă măcar cîte o nuanță din ipostazele în care a fost cunoscut Bob Dylan de-a lungul carierei sale. Ajuns la vîrsta de 65 de ani, Dylan încă mai aduce aminte de folkistul adolescent cu zîmbet sarcastic, de lejeritatea cu care a devenit un sex simbol al anilor '70, de epoca maturității protestatare și de vocea bluesman-ului „antediluvian” pe care o invocă încă de la debut, a notat reporterul american.

În legătură cu albumul *Modern Times*, criticii de specialitate au spus că pare să contureze, alături de *Love and Theft* și *Time Out of Mind*, o etapă aparte din cariera lui Dylan. „Nu am scris aceste cîntece meditănd, ci mai degrabă într-o stare ca de transă, hipnotică”, a declarat Dylan.

Tratat ca o legendă vie, Dylan nu pare stînjinit de exagerările fanilor. Geniul, locul important în istoria muzicii și alte lucruri care îi sînt puse în spate nu l-au împiedicat să pomenească în chiar prima piesă a albumului de Alicia Keys. În piesa *Thunder on the Mountain*, recenziții pătimași au mărturisit că se aude „vocea lui Dumnezeu” (asta e?!), alții au remarcat mai ales versurile „Feel like my soul is beginning to expand/ Look into my heart and you will sort of understand” (Simt că sufletul începe să-mi crească/ Privește în inima mea și o să înțelegi sau așa ceva//”). Dylan însuși nu s-a ferit să explice că în acest cîntec o pomenește pe Alicia Keys pentru că „îmi amintesc că am văzut-o la Premiile Grammy. Eram la același spectacol, nu ne-am întîlnit sau astea... mi-am spus... nu e nimic care să nu-mi placă la fata asta...”.

Un soldat, un predicator și un îndrăgostit în același timp. Așa a fost caracterizat Dylan în acest album care are, după cum i-au reproșat criticii, „destule” piese de dragoste ale căror lamentații se transformă în meditații apocaliptice. Muzicianul care a declarat cu ani în urmă că pentru el nu există timp este consecvent afirmației sale. Linii melodice pe care le-am mai auzit de zeci de ori, blues-uri, acorduri country sau cioburi din rock&roll-ul altor vremuri sînt strînse și în *Modern Times*, reușind să entuziasmeze.

Cît despre versuri... Prima piesă de pe album, deja pomenită mai sus, aruncă „Shame on your greed, shame on your wicked schemes/ I'll say this, I don't give a damn about your dreams”. Iar albumul se încheie cu strofa: „Ain't talkin', just walkin'/ Up the road, around the bend./ Heart burnin', still yearnin'/ In the last outback at the world's end.//” (*Ain't talkin'*).



Cum ne-am petrecut sfîrșitul lumii



Cum mi-am petrecut sfîrșitul lumii, 2006

Regia : Cătălin Mitulescu. Scenariul : Andreea Vălean și Cătălin Mitulescu. Imaginea : Marius Panduru. Montajul : Cristina Ionescu. Cu : Dorothea Petre, Timotei Duma, Carmen Ungureanu, Corneliu Țigancu, Cristian Văraru, Florin Zamfirescu, Mircea Diaconu, Jean Constantin.

Iulia BLAGA



CRONICĂ DE FILM

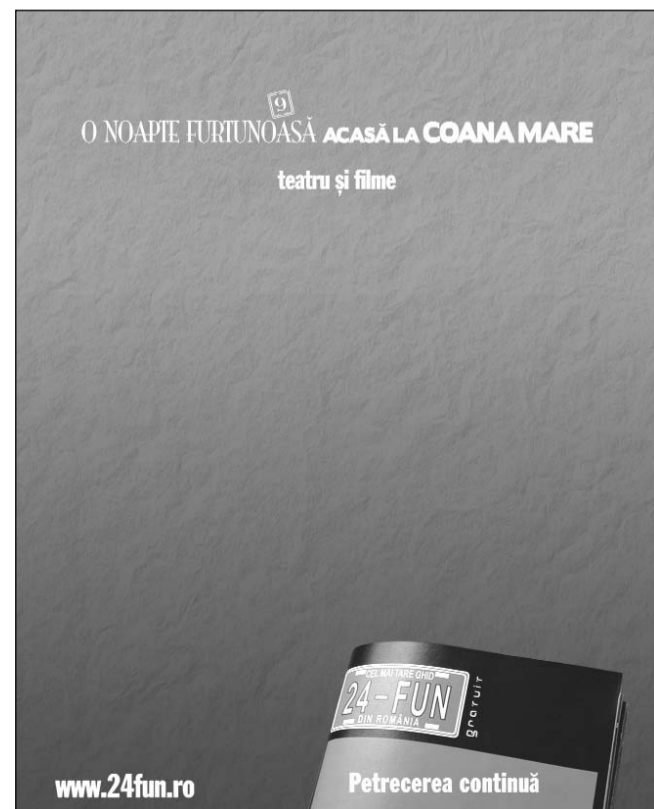
Filmul lui Cătălin Mitulescu, lansat mai întîi la francezi și pe urmă la noi, cred că te impresionează mai mult prin ce ar putea răscoli în tine decît prin ce îți oferă. Nu-mi e clar cu ce sentimente se raportează cei care au azi 50 sau 60 de ani la epoca lui Ceaușescu, dar mi-e, din proprie experiență, familiar sentimentul celor care au în jur de 30 de ani, ca și Cătălin Mitulescu, născut în 1972.

Noi, care eram prea mici ca să raționăm, ca să ne luptăm cu sărăcia, ca să putem face compromisuri mari sau mai mici – ne uităm la perioada asta cu multă nostalgie. Ne-o asumăm pentru că e perioada copilăriei și a adolescenței, pentru că practica agricolă la morcovi, serbările – cu program de brigadă artistică, „montaj”, recitări, scenetă, dans modern etc. –, pauzele în care aruncam cu buretele în portretul lui Ceaușescu, serile distractive unde fetele aduceau sandvișuri și prăjituri, iar băieții, sucuri, trucurile prin care băieții ne arătau că ne plac, ridicîndu-ne fustele plisate de pioniere („Îți iubești țara? Sus drapelele!”), fac parte din noi și le vedem acum ca inevitabile și necesare. Cum să zic mai clar? Mi-e greu să cred că cineva de vîrsta noastră regretă că a trăit pe vremea lui Ceaușescu, ceea ce nu înseamnă că l-ar regreta pe Ceaușescu.

nunte disperate referitoare la viața de zi cu zi de pe vremea lui Ceaușescu fără a le putea lega omogen, pe lângă faptul că unele par să fi suferit alterările rememorării. Cred că filmul poate prinde bine în afară sau la românii din afară cărora le lipsește tot ce ține de România și de trecut. Pentru cei dinlăuntrul granițelor însă, el poate părea un film despre un teritoriu străin (deși știu mulți români de aici căroro filmul le-a plăcut). România din film mi s-a părut edulcorată, retușată (sub imperiul nostalgiei, poate) cu instrumentele blinde ale basmului balcanic (nu departe de Kusturica), puțînd reprezenta spre orice țară din Europa de Est confruntată cu căderea cortinei comunismului. Doar cînd filmul aduce în același cadru un televizor pe care se văd imagini reale de la Revoluție îți dai seama că distanța dintre ele și viziunea nostalgică

a cineastului e mare, ca între două lumi diferite.

Cum mi-am petrecut sfîrșitul lumii nu pune în discuție cît de bun sau cît de rău regizorul este Cătălin Mitulescu, pentru că este chiar un film : are atmosferă, coerență, actori prezenți – unii foarte prezenți, soluțiile regizorului sînt precise, ochiul acestuia descoperă amănuntul, mîna lui „bate” decupajul, tonul nostalgic e evident și bate spre culoarea mierii pe care o mîncam cînd eram mici. Cred că neajunsul filmului pleacă de la poveste și de la raportarea autorului la ea. Dar, pe de altă parte, sînt convinsă că cineastul știa la ce se înhamă cu un așa subiect și că și-a ridicat scutul. Referirea la viziunea personală asupra epocii lui Ceaușescu vine de aici. Și e detectabilă din primul cadru : Ceaușescu din portret e desenat, nu fotografiat.



Mădălina COCEA 

LA BLOG

De ziua ta, Internetule

Ar fi trebuit să-l învăț pe primar să-și facă blog, dar m-am conșolat cu gândul că intenția contează. Pe lista activităților recomandate pentru ziua de 22 septembrie mai aveam la dispoziție: să contactez vreo cinci necunoscuți pe messenger și să le urez o zi bună; să-mi împart frățeste legătura de Internet wireless cu vecinul (noroc că n-am); să declar 22 septembrie Ziua Națională a Web-ului în România (dacă eram președinte); să fac o petrecere internațională cu prietenii mei din străinătate transmisă prin video-streaming pe calculatoarele tuturor.

În final, m-am mulțumit să postez ceva fotografii online și să scriu o însemnare în blog. La urma urmei, așa cum precizează și manifestul evenimentului, fiecare poate sărbători Ziua Web-ului (*OneWebDay*) exact cum îl taie capul.

Vineri, 22 septembrie, s-a serbat pentru prima dată Ziua Web-ului. La fel de ecologică precum Ziua fără Mașină, mai amuzantă decât Ziua Luptei Împotriva Fumatului și cu siguranță mai puțin populară decât Ziua Îndrăgostiților, Ziua Web-ului a fost declarată pentru a sărbători viața online.

„De ce să sărbătorim *OneWebDay* peste tot în lume? Pentru că Internetul merită sărbătorit și protejat. Internetul ne-a schimbat viața și trebuie să recunoaștem cât de important este să îl menținem «sănătos». Pentru că web-ul funcționează prin cabluri și mașini și de multe ori uităm că la capătul rețelei sînt oameni. Noi sîntem web-ul și nu depinde decît de noi să îl protejăm” – cam așa sună manifestul celor care și-au propus să impună ca ziua de 22 septembrie să fie sărbătorită de acum în fiecare an ca Ziua Webului.

Cei mai comози au putut participa la evenimente din fotoliu: cetățenii Internetului au fost îndemnați să scrie cîte o însemnare despre cum și-au găsit prieteni sau o slujbă online ori să posteze fotografii pe site-ul Flickr, iar acestea să fie apoi adunate în cel mai mare colaj al lumii. În Filipine, totul s-a organizat la modul cît mai serios: un seminar despre comerțul electronic pentru IMM-uri, în colaborare cu Camera de Comerț și Industrie. New York-ul l-a chemat la raport pe Craig Newmark, creatorul celebrului site de mică publicitate Craig's List, pe care se anunță și se găsesc laptopuri și soții pierdute. Tokyo s-a dat în spectacol. În Carolina de Sud, mai mulți vecini s-au adunat să scrie despre cartierul lor pe Wikipedia, iar universitatea a găzduit un curs rapid de construire a site-urilor web.

Nu prea știu cum s-a aniversat Ziua Web-ului în România, dar la noi intervine specificul național. Majoritatea am stat pe Internet și am sărbătorit cam așa cum votează parlamentarii: fără să știm bine ce. (<http://www.onewebday.org/>)



Nan Goldin – Deborah and Noa Kissing, 1995

Dragostea ca o condiție pozitivă a realității



Matei BEJENARU

ARTE VIZUALE

O parte dintre artiștii fotografi ai anilor '90 nu s-au mai limitat la a realiza imagini în studioul lor, asemenea multor artiști postmoderni ai deceniului anterior, cum ar fi Cindy Sherman sau Robert Mapplethorpe, ci și-au asumat poziția de a documenta aspecte ale unor grupuri sociale, în majoritatea cazurilor marginalizate, de la minorități sexuale pînă la grupuri de emigranți.

Fotografiile au căpătat o dimensiune mult mai spontană și mai intimistă și, în cazul artiștilor care făceau parte din grupurile fotografiate, au cîștigat în veridicitate. Aceștia nu trebuie considerați foto-jurnaliști, de obicei străini de subiectul pe care îl fotografiază, pentru faptul că ima-

ginile reprezintă, în multe situații, chiar jurnalul intim al existenței lor cotidiene.

Nan Goldin este una dintre cele mai cunoscute artiste americane din ultimele două decenii care și-au fotografiat prietenii și partenerii din grupul din care făceau parte. La fel ca Larry Clark, fotograf american care în anii '70 a publicat o serie de albume de fotografii reprezentînd viața sexuală a tinerilor din orașul Tulsa, Oklahoma, ea a renunțat deliberat la poziția de observator obiectiv al celor din jurul său și a adoptat o poziție subiectivă de evidențiere a emoțiilor și legăturilor psihologice dintre ea și subiect. Goldin însăși apare în unele dintre fotografii, fapt care accentuează impresia unor imagini subiective dintr-un jurnal personal. Fotografiile par să implice nu numai privirea, ci și gustul, auzul și simțul tactil, deoarece subiectele sînt foarte intime: dormitoare, corpuri lascive, îmbrățișări, personaje în cluburi, detalii de mîini.

„Sexul este cel mai direct mod de comunicare“

Personajele fotografiate de Nan Goldin funcționează ca bunuri de schimb: corpuri ca

locuri de transgresiuni și singurătate, ca locuri de descoperire și cercetare, corpuri a căror sexualitate este un mijloc de întîlnire și comunicare.

Ele aparțin bărbaților, femeilor – homosexuali, lesbiene, transsexuali, bolnavi de SIDA, prostituate.

Artista declara: „Ceea ce mă interesează este să descriu acea față ascunsă a sexualității ce ține de politic și social... În lucrările mele, sexualitatea extremă nu este atinsă. Tema centrală este dragostea ca o condiție pozitivă a realității. Dragostea ca posibilitate a unei ființe de a trăi mai multe identități de-a lungul vieții... Sexul este un mod de a anula ruptura dintre tine și ceilalți, este cel mai direct mod de comunicare“.

Fotografiile sînt prezentate sub formă de albume, proiecții de diapozitive sau în expoziții. Ele ne dau informații și despre modul de viață al grupurilor din care odată și artista a făcut parte. Un sentiment de tristețe și melancolie este transmis din aceste imagini care în majoritatea cazurilor sînt făcute în spații intime interioare. Lumina naturală lipsește aproape cu desăvîrșire...



Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași“

Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași“ și „Gazeta de Sud“.

Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași“ și „Gazeta de Sud“.

Colegiul editorial:

Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef:

George Onofrei

Redactor-șef adjunct:

Anca Baraboi

Secretar general de redacție:

Victor Jalbă

Rubrici permanente: Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Mădălina Cocea, Șerban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Ada Milea, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Lucian Dan Teodorovici, Dumitru Ungureanu, Luiza Vasiliu

Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu

Muzică: Victor Eskenasy, Răzvan Țupa

Film: Iulia Blaga

Teatru: Mihaela Michailov

Arte vizuale: Matei Bejenaru

Caricatură: Lucian Amaril (Jup)

Grafică: Ion Barbu

TV: Alex Savitescu

Ediții locale: Iași și Craiova

Tipar: S.C. Print Multicolor S.R.L., Iași

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, 0724/ 574355, fax: 0232/ 214111,

e-mail: supliment@polirom.ro, <http://www.supliment.polirom.ro>

„Suplimentul de cultură“ este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378.

Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal.

Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament:

- 18 lei (180.000) pentru 3 luni
- 36 lei (360.000) pentru 6 luni
- 69 lei (690.000) pentru 12 luni

• Potrivit articolului 206 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului • „Suplimentul de cultură“ utilizează fluxurile de știri MEDIAFAX •



Luiza VASILIU

ENCICLOPEDIA
ENCARTA

Prima zi

Poate că n-o fi acum momentul cel mai potrivit pentru nostalgii și smiorcăieli sfioase, nu știu nici ce treburi sîcîitoare are fiecare pe cap, dar un lucru e clar: pe 15 septembrie niște puști au avut prima lor zi de școală, iar asta e o chestie de maximă importanță. Așezați-vă deci în fotoliu, aduceți cafeaua sau ceaiul aproape, închideți ochii și încercați să vă amintiți cum a fost la d-voastră prima zi de școală. Ploua? Era soare? Cine a cumpărat florile (și, mai ales, cum miroseau)? Vi se părea că sînteți caraghioși în uniformă și că toată lumea o să rîdă de pantoforii cu lac? Ați ascultat discursurile cuminti sau v-ați tras bobîrnace cu vecinul din stînga? Doamna învățătoare vi s-a părut a fi un balaur mare și gras, care urma să vă păzească pînă și clipitul din ochi? Dar v-ați dat măcar seama ce nebunie avea să-nceapă chiar de-atunci? Și mă refer aici la trezitul de dimineață atîtea luni pe an (specialiștii germani în cronobiologie dezbat problema de cîțiva ani: ritmul biologic al copiilor nu e același cu cel al adulților – de aceea, școala ar trebui să înceapă, ca în Franța și Italia, la ora 9), la cantități interminabile de teme, la ore plictisitoare și fără noimă, la poezii învățate pe de rost. Sau, ca să nu ocolească partea bună a afacerii: singurul profesor ieșit din comun, la orele căruia nu vroiam cu nici un chip să lipsim, chiulul, prietenii care ar trebui să țină o viață, farsele, momentele memorabile și așa mai departe. Dar n-are nici un rost să vă amintesc eu de toate astea, pentru că acum, după ce-ați făcut exercițiul cu închisul ochilor, le știți din nou foarte bine.

Mai bine nu vă mai duc de nas: totul a fost numai un pretext ca să povestesc că fratele meu, Cezar, a avut și el vineri, 15 septembrie, prima lui zi de școală, că am fost cu el, am trecut (ca rudă de copil de clasa I) pe sub podul de flori al elevilor de clasa a IV-a și mi s-a făcut inima cît un purice, gîndindu-mă că s-a terminat cu o bună și frumoasă etapă a copilăriei lui. De-acum încep responsabilitățile, dar n-am de gînd deocamdată să dramatizez și sper numai, ca-n Prévert, că pasărea-liră o să intre pe fereastră și-o să înceapă să cînte, iar pereții clasei or să se prăbușească încet, geamurile or să se facă iarăși nisip, cerneala apă, băncile copaci, și penarul pasăre, așa cum fusese el dintotdeauna.



ISSN 1584-8272



Figueroa în țara aventurilor

Dacă nu ar fi avut o pasiune cel puțin la fel de răvășitoare pentru femei, Alberto Vázquez-Figueroa ar fi scris 80 de romane, nu doar 40. Timpul petrecut făcînd sex putea echivala cu peste cîteva sute de pagini de cărți abundînd în noi și noi peisaje exotice, spune autorul. Dar nu mărturisește în interviurile sale nimic despre consecințele acestui „desfrîu” programat, așa încît ne rămîne doar să ridicăm din umeri a curiozitate nesatisfăcută în încercarea de a afla picanterii despre vreo remușcare de natură pasională. E musai deci să ne mulțumim cu un număr finit de romane (și cîteva piese de teatru), toate departe de a avea legătură cu erotismul.

Ana-Maria Onisei

N umit de „El mundo” cel mai citit scriitor din literatura hispano-americană, Figueroa a sfidat critica de specialitate, scriind din pură plăcere și găsind, fără prea multă bătaie de cap, formula de acces la publicul larg. Situate între comercial („elixir”: o lume nouă, de preferință ținuturi neobișnuite, puțină dragoste, un strop de suferință, o ploaie – ecuatorială – de acțiune) și poveste profesionistă (scriitura e curățată de stîngăcii, acțiunea nu se petrece, din fericire, doar de dragul acțiunii), romanele se bazează pe „investigația reportericească” – documentare sau observație directă – asupra unor civili-



„Cărțile lui Alberto Vázquez-Figueroa ascund întotdeauna, în miezul lor, o fascinantă poveste de aventuri, o evadare în ținuturi îndepărtate și exotice.” – María José Fraile

zații departe de a fi pe deplin cunoscute. Pentru cei care gustă genul, căci scrierile lui Figueroa nu sînt, categoric, nimic altceva decît romane (bine scrise) de aventură, călătorii pline de imprevizibil, cu ritm mocnit și primejdii insinua(n)te, răsplata va fi înzecită. Figueroa se descurcă în a deschide căi neumblate, e antrenant, iar acuratețea informației pe care se bazează istorioarele sale îi face pelerinajele credibile. Pentru degustătorii de plăceri complicate, confirmă teoria conform căreia rețetele de succes (majoritar) nu includ (și nu vor include vreodată) sensibilitatea, condeiul a-

nalitic și metafora poetică a marrii literaturi.

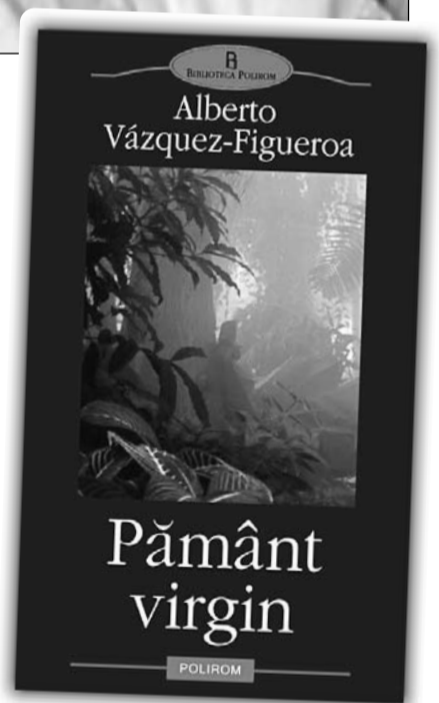
Viață exotică de succes

Totuși, romanele lui Vázquez-Figueroa au un mare avantaj: prisosesc de atmosferă. Luxuriante, peisajele descrise în rîndurile sale par a fi, în majoritatea cazurilor, cheia către desfătarea lectorului. Așa este cazul ultimei apariții în românește, *Pămînt virgin* (Editura Polirom, 2006), a cărei acțiune se petrece în mijlocul pădurilor Amazonului. Ruptura de civilizație, marcată prin eliberare și însingurare, a unui soldat american, fost

luptător în războiul din Vietnam, reprezintă pretextul pentru exploatarea conflictului dintre culturi: Yubanii (tradiționaliștii și tribul în mijlocul căruia trăiește personajul) și Civilizații (capitaliștii și cei care plănuiesc dezvoltarea economică prin cucerirea unor noi teritorii). Drumul pînă la conflictul propriu-zis, altfel destul de previzibil – dorința capitaliștilor de a subjuga cu orice preț teritoriul yubanilor, destinat construirii unei șosele, și rezistența demnă a yubanilor în fața planurilor „atacului” ce provoacă o luptă inechitabilă –, e presărat cu fragmente de viață printre mangrove, în unduirii de caiac, în hamac sub cerul liber, adulmecînd miresme pure și devorînd omlete pantagruelice din ouă de țestoasă.

Un soi de trai în voia sorții, un *dolce far niente* în care incap experiențe senzoriale, cugetări omenești și revelații erotice (Piá, femeie yubani, necizelată, de care eroul ajunge, în cele din urmă, să se îndrăgostească). Fi-rește, către final lucrurile se precipită, presiunile capitaliștilor tulburînd liniștea exotică în

încăpățînarea de a obține spațiul (pre)destinat proiectului șoselei. Astfel, Vázquez-Figueroa reia tema neînțelegerii dintre generații: cultura mai eficientă o absoarbe fără remușcare pe cea tradiționalistă, depășită, lipsită de apărare. Sfirșitul „rotund” lasă să se deducă victoria, fără a continua descrierea procesului de dispariție a tribului Yubani. O poveste încheată, dozată cu suspans și peisaj ecuatorial, reînviind lumi uitate care încearcă, în zadar, să-și păstreze individualitatea intactă. Și cam atît.



Alberto Vázquez-Figueroa s-a născut la Santa Cruz de Tenerife în 1936. În 1937 familia Figueroa va fi deportată în Africa, pe motive politice. Tînărul Alberto va urma cursuri de jurnalism, fiind după 1962 corespondent al mai multor ziare de prestigiu precum „Destino” sau „La Vanguardia” și reporter special pentru televiziunea publică spaniolă. A vizitat peste 100 de țări și a fost martor al războaielor și revoluțiilor din Guineea, Ciad, Congo, Republica Dominicană și Guatemala. Printre bestsellerurile sale se numără: *Tuareg*, *Ochii tuaregului*, *Iguana*, *Bora Bora*, *În derivă*, *Abanos*, *Manaos*, *Ocean*, *Noii zei*. Nouă dintre cele 40 de romane publicate au fost adaptate pentru marele ecran. Romanele lui Figueroa au ocupat, ani de-a rîndul, poziția fruntașă în topul bestsellerurilor din SUA sau Germania. La Editura Polirom, în colecția „Biblioteca Polirom”, a mai apărut *Tuareg* (2005, traducere și note de Dan Munteanu Colan și Eugenia Alexe Munteanu).